

Divácké násilí na fotbalových stadionech

Jan Rathůský

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan RATHÚSKÝ**
Osobní číslo: **L10187**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Divácké násilí na fotbalových stadionech**

Zásady pro vypracování:

1. Charakteristika diváckého násilí (fotbalového chuligánství) – vývoj diváckého násilí, divácké násilí v Evropě, divácké násilí v ČR
2. Výzkum o fotbalovém násilí prostřednictvím dotazníku
3. Vypracování manuálu k zajištění bezpečnosti a eliminaci fotbalového násilí

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. Fotbalové chuligáni: Evropská dimenze subkultur. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií: Barrister & Principal, 2004, ISBN 80903333-0-3

[2] SMOLÍK, J., Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu. 1. vyd. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý - vydavatelství & nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-903556-3-7

[3] SLEPIČKA, Pavel. Sportovní diváctví. 1990, vyd. Praha: Olympia, 1990, ISBN 80-7033-012-0

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Ján Káčer, Ph.D.
Ústav krizového řízení

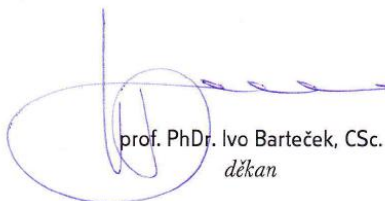
Datum zadání bakalářské práce:

25. února 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

10. května 2013

V Uherském Hradišti dne 25. února 2013

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

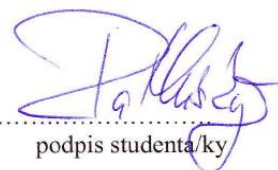
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 10.04.2013

.....
podpis studenta/ky

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou diváckého násilí, známého spíše pod pojmem fotbalové chuligánství. Teoretická část práce se zabývá popisem diváckého násilí ve světě a v České republice, jeho historií a současností. Praktická část bakalářské práce obsahuje dotazník, který je cíleně vytvořen pro skupinu radikálních fanoušků, chuligánů a také dotazník vytvořený pro příslušníky Policie České republiky. Praktická část práce se v neposlední řadě snaží určit směr, kterým je třeba se ubírat v boji s diváckým násilím na fotbalových stadionech.

Klíčová slova: Divácké násilí, fotbalové chuligánství, fotbal, fotbalový fanoušek

ABSTRACT

This thesis deals with the problem of the fan violence, more known by the term "the football hooliganism". The theoretical part of the thesis deals with the description of spectator violence in the world and in the Czech Republic, its history and present. The practical part of the thesis contains a survey that is specifically designed for a group of radical fans, hooligans and a questionnaire created for members of the Police of the Czech Republic. The practical part of the work, not least trying to determine the direction that needs to be done to combat spectator violence at football stadiums.

Keywords: Spectator Violence, football hooliganism, football, football fan

Děkuji Ing. Jánu Káčerovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, poskytnutí rad, času a trpělivosti. Poděkování patří také nrap. Bc. Petru Vaculovi za hodiny konzultací, poskytnutí znalostí a zkušeností nad danou problematikou. Dále chci poděkovat celé své rodině za morální podporu během mých vysokoškolských studií.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 CHARAKTERISTIKA DIVÁCKÉHO NÁSILÍ	10
1.1 SPORTOVNÍ DIVÁCTVÍ A CHULIGÁNSTVÍ	10
1.2 DIVÁCKÉ NÁSILÍ V EVROPĚ	17
1.2.1 Anglie	17
1.2.2 Československo a Česká republika	24
1.2.3 Rusko.....	29
1.2.4 Itálie.....	31
1.2.5 Polsko	31
1.2.6 Nizozemí	33
2 CÍLE A METODIKA ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	37
3.1 DÍLČÍ CÍL	37
3.2 METODA.....	37
3.3 DOTAZNÍK PRO FANOUŠKY	39
3.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	44
3.5 DOTAZNÍK PRO POLICISTY	46
3.6 DÍLČÍ ZÁVĚR	52
4 NÁVRH ZÁSAD POSTUPU V BOJI PROTI DIVÁCKÉMU NÁSILÍ.....	55
4.1 LEGISLATIVA.....	55
4.2 PREVENCE	57
4.3 MEZINÁRODNÍ, STÁTNÍ A REGIONÁLNÍ OPATŘENÍ	60
4.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	64
ZÁVĚR	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
SEZNAM OBRÁZKŮ	70
SEZNAM GRAFŮ	71
SEZNAM TABULEK.....	72
SEZNAM PŘÍLOH.....	73
PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO FANOUŠKY.....	74
PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO POLICISTY.....	77

ÚVOD

Fotbal, nejoblíbenější kolektivní míčová hra, ale i celosvětový sportovní fenomén nejen dnešní doby. Lidé jsou ochotni kvůli svému oblíbenému fotbalovému týmu vynaložit nemalé finanční částky a cestovat přes celý svět, aby po dobu devadesáti minut svým povzbuzováním pomohli svému klubu k touženému vítězství.

Kořeny kopané, kterou známe dnes, sahají do Anglie 16. století. Anglie, země, která dala světu mnoho skvělých věcí, jako jsou sendvič, čaj, holínky, The Beatles, světoznámé univerzity Oxford a Cambridge, dala světu i jeden negativní fenomén, který je úzce spjat právě s fotbalem. Jsou to fotbaloví chuligáni. Právě fotbaloví chuligáni v 70. letech 20. století vtáhli anglický fotbal do své nejčernější éry. Z Anglie se fotbalové chuligánství rozšířilo po celém světě.

Jako policista se několik let setkávám s fotbalovými chuligány na stadionech, v ulicích měst, a to i s těmi, kteří jsou považováni za ty nejagresivnější, nejnebezpečnější. Toto téma mne zaujalo natolik, že jsem se o něm rozhodl napsat bakalářskou práci.

Cílem bakalářské práce je získat náhled a povědomí nad fenoménem fotbalového násilí, známého spíše pod názvem fotbalové chuligánství. Teoretická část práce se zabývá popisem diváckého násilí ve světě a v České republice, snaží se určit směr, kterým je třeba se ubírat, aby nedošlo v České republice k situacím, které jsou ve světě neblaze proslulé počtem zraněných a usmrcených osob. V praktické části bakalářské práce, formou dotazníků, získáme náhled a názory fotbalových chuligánů a zasahujících policistů na danou problematiku a pokusíme se vytvořit možné zásady postupu pro eliminaci fotbalového násilí.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA DIVÁCKÉHO NÁSILÍ

Divácké násilí, nejvíce známé však pod názvem fotbalové chuligánství bylo od prvo počátku velmi výrazným a nežádoucím sociálním problémem ve spoustě států světa. Lidé si díky velkému zájmu médií o tuto problematiku přisvojili názor, že téměř každý fanoušek fotbalu je chuligán. Avšak ne každý člověk, který jde na fotbalový stadion s šálou svého klubu kolem krku, je fotbalový výtržník. V následujících podkapitolách proto rozdělíme publikum do skupin, které následně charakterizujeme. Popíšeme také, čím se fotbalový chuligán vyznačoval dříve a jaké jsou příčiny chuligánství dnes.

1.1 Sportovní diváctví a chuligánství

Sportovní diváctví patří neodmyslitelně k samotnému sportování a závodění. Veškeré hry, závodění i dovednostní soutěže byly a jsou zdrojem vzrušující a napínavé podívané pro diváky. Diváctví proto bylo ve všech historických epochách neoddělitelně spojeno s každou provozovanou sportovní činností, a to ve formě her, závodů, turnajů a jiných soutěží.

Původní hry se sportovním obsahem se měnily na jednotlivá sportovní odvětví a z diváků navštěvujících tyto sportovní akce se stávali „specialisté“, sportovní diváci. [7]

Ke vzniku sportovního diváctví velkou mírou přispěl i měnící se životní styl, lidem se postupně usnadnila doprava na utkání, začali získávat více informací o tom, kdy a kde se hry nebo zápasy budou konat. Divácká kulisa byla při závodech velice bouřlivá, reakce diváků se měnily od nadšení a obdivu až k pískotu a agresii. K největšímu rozkvětu sportovního diváctví došlo koncem 19. století. [20]

V České republice, stejně jako ve většině evropských zemí se na vrchol sportovní oblibenosti dostal fotbal, který se stal formou masové zábavy. Na stadiony přichází pravidelně velké množství diváků. Z těchto se postupně stávají fanoušci jednotlivých fotbalových klubů a prožívají s nimi jejich úspěchy i neúspěchy.

Tím se dostáváme k fotbalovému diváctví. Z jakého důvodu chodí diváci na fotbalová utkání? Důvodů je hned několik:

- přitažlivost hry spočívá v napětí plynoucího z momentu rizika a náhody, promítajícího se do výsledku, a s tím související možností dát volný průchod svému nadšení, zklamání, atp.,

- zájem diváků přitahuje dramatičnost, otevřenost výsledku, dynamické změnu v průběhu hry, která není závislá na přesném bodovacím systému,
- některé party a skupiny lidí přicházejí na stadion s cílem odreagovat se a v případě nepříznivého průběhu hledat viníka, vyvolat konflikt (kdy jím může být druhá strana, rozhodčí nebo vlastní hráč, který nesplnil očekávání),
- důležitý je proces vytváření skupinových norem „spřízněných duší“, morálně závazných pro chování všech členů,
- na sportovní diváky lze pohlížet jako na jedince, kteří se realizují ztotožněním se svým idolem a vyhledávají silné emoční prožitky úspěchů a nezdarů, opojení a zklamání zvnitřněním jeho vítězství a proher se svými vlastními úspěchy a nezdary. [5]

Fotbalové chuligánství - původ slova chuligán vznikl v 19. století v Londýně a je odvozen od irské imigrantské rodiny jménem Hooligan. Její členové nechvalně prosluli rvačkami, výtržnickým a kriminálním chováním spojeného s alkoholismem. Z rodiny Hooligan měli občané Londýna velký strach, neboť tito Londýn doslova terorizovali. Později se slovo hooligan stalo obecným označením pro výtržnické jednání a jevílo se vhodné také pro negativní jevy spojené s fotbalem.

Osoby, které navštíví fotbalové utkání, při kterém občas z emocionálního vypětí zakřičí na hráče, rozhodčí nebo fanoušky druhého klubu nemůžeme však vždy považovat za chuligány. Je tedy důležité vymežit tři skupiny fotbalových návštěvníků:

- 1) fotbaloví diváci
- 2) fotbaloví fanoušci
- 3) fotbaloví chuligáni (hooligans, rowdies)

Výše uvedené skupiny se navzájem odlišují. Fotbalový divák nenavštěvuje utkání pravidelně, ale pouze nahodile, není ovlivněn rivalitou klubů a je spíše neutrálním divákem. Ve většině případů sleduje fotbalové utkání prostřednictvím dostupných médií, nej důležitějším aspektem hry je pro něj kvalita utkání a výsledek. Fotbalový divák není vázán pouze k jednomu klubu, nenosí předměty s jeho logem. Při sledování samotné hry bývá neutrální, dokáže hru objektivně zhodnotit. Nezná rituály, které jsou běžné pro fotbalové

fanoušky nebo chuligány. Fotbalový divák bere návštěvu stadionu jako výjimečnou situaci, srovnatelnou např. s návštěvou kulturního zařízení.

Fotbalový fanoušek se od fotbalového diváka již velmi odlišuje, je úzce spjat s oblíbeným fotbalovým klubem a fotbal je pro něj nejoblíbenějším sportem. Svou náklonnost pro oblíbený fotbalový klub prezentuje nošením klubových symbolů, nejčastěji se jedná o šály s motivem klubu nebo repliky klubových dresů. Fotbalový fanoušek se velmi často seskupuje do určitých celků, tzv. fanklubů, ve kterých debatují o historii klubu, jeho výsledcích, umístění v tabulce a také zde organizují výjezdy na utkání do cizích měst. „*Pro fotbalového fanouška je již charakteristické dělení na „MY“ (fanoušci klubu, dresu, barvy) a „ONI“ (fanoušci jiných klubů)*“. [1]

Fotbaloví chuligáni jsou zpravidla vždy dobře organizovaní, jsou uceleni do stabilních, hierarchicky rozdělených skupin (band, gangů, ekip) převážně mladých lidí. Jejich prvotním cílem je na stadionu nebo v jeho blízkosti vyvolat bitku či konflikt. Některé skupiny jsou téměř vojensky organizovány a sjednocuje je kromě nenávisti vůči jiným nepřátelským, chuligánským skupinám také nenávist vůči jiným rasám, politické, národnostní, náboženské, regionální a sociální odlišnosti. Poznávacím znakem skupin fotbalových chuligánů je streetwearové oblečení různých značek (Lonsdale, Everlast, ThorSteinar, Fred Perry, Umbro, Pit Bull, Grassel, Scandal, aj.), vlajky, šály, na který jsou na rozdíl od běžných šál fotbalových fanoušků názvy chuligánských skupin, případně projevená nenávist vůči policii.

Každý fotbalový stadion má na své tribuně místo zvané „kotel“ (např. v Polsku označováno jako „mlyn“, ve Francii „Kop“, v Anglii „end“). Jedná se o vymezený prostor pro fanoušky domácího týmu. V této části tribuny se nacházejí skupiny známé jako „ultras“, což jsou lidé, kteří během fotbalového utkání hlasitě fandí svému týmu, zpívají chorály a tvoří různé choreografie. Tyto skupiny ve většině případů nemají s násilím na stadionech či mimo ně nic společného. V kotli ovšem můžeme najít i skupiny fotbalových chuligánů (hooligans, rowdies), tedy těch, kteří zcela záměrně násilí vyhledávají. Není zcela vyloučeno, aby se obě skupiny prolínaly, v některých případech proti sobě skupiny vystupují nevražlivě. Kotel se od ostatních míst na tribuně stadionu liší vlastní skupinovou dynamikou, oblečením a společným fanděním. Obecně se od kotle, resp. fanoušků v kotli očekává bouřlivá atmosféra.

Obrázek č. 1 Ultras 1. FC Slovácko – Fanaticos [zdroj vlastní]

Formy chuligánského chování - „*Fotbalové chuligánství lze rozčlenit podle různých kritérií, např. podle způsobu chuligánského jednání, terčů chuligánských útoků, sociálních rolí chuligánů, politizace gangů apod. Pokud se zaměříme na způsoby chuligánského jednání, jsou na fotbalových stadionech nejčastějšími formami fotbalového chuligánství:*

- *vniknutí na hrací plochu*
- *házení předmětů na hrací plochu (dýmnic, mincí, atp.)*
- *házení předmětů na aktéry hry (rozhodčího, hráče)*
- *výtržnosti (potyčky s policií, pořadatelskou službou, atp.)*
- *vandalismus (vytrhávání sedaček, jejich pálení, ničení příslušenství na fotbalovém stadionu atp.)*
- *konflikty s užitím verbálního i brachiálního násilí (vůči chuligánům, fanouškům a divákům soupeřova týmu, policii, pořadatelské službě, představitelům fotbalového klubu).“ [1]*

Fotbaloví chuligáni nevyvolávají bitky a konflikty pouze na fotbalovém stadionu. Čím dál častěji dochází k vandalskému, výtržnickému a násilnému porušení pravidel práv-

ních norem mimo něj. Mezi velmi oblíbená místa k fyzické konfrontaci chuligánů patří parkoviště obchodních domů, vlaková a autobusová nádraží, parky, ulice v blízkosti stadionů, dochází k násilným útokům na dopravní prostředky zneprátených chuligánských skupin, jako jsou vlakové soupravy a osobní automobily. Chuligáni téměř vždy útočí na policejní kordony na vlakových nádražích nebo v blízkosti stadionu.

Chuligánské útoky mohou směřovat proti:

- znepráteným chuligánským skupinám
- hráčům na hřišti, rozhodčím, majitelům klubů
- bezpečnostním složkám
- občanům odsuzující fotbalové násilí
- osobám a jejich majetku, které se neúčastní chuligánského chování, popř. osobám, které s fotbalem nic nespojuje. [1]

Snad každý ví, že fotbalové utkání je ohraničeno dvěma poločasů. V souvislosti s tímto tématem se můžeme setkat s pojmem „třetí poločas“. Jde o předem dohodnutý střet mezi dvěma skupinami hooligans, který ve většině případů probíhá na odlehlých místech. Tato místa jsou předem vybrána vedoucími členy hooligans skupin. O tom, na kterém místě má dojít ke střetu se vedoucí těchto skupin domlouvají nejčastěji prostřednictvím telefonu nebo internetu. Odlehlá místa (louky, lesní paseky, dálniční odpočívadla) jsou vybírána z důvodu špatné dostupnosti bezpečnostních složek, které by mohly chystaný střet narušit, případně by mohly zakročit již v probíhající bitce. Ač se to na první pohled nezdá jako pravděpodobné, tyto střety mají jasná pravidla, která jsou domlouvána předem. Musí se dohodnout, zdali se „pojede na kvalitu nebo kvantitu“. V prvním případě, tedy v boji na kvalitu (užívá se i pojem „na počty“), se ze skupiny chuligánů vyberou ti nejlepší zástupci v určitém počtu. Tito chuligáni již mají za sebou několik bitek jak s policií, tak s jinými chuligány a tedy dobře ví, co mohou očekávat. Ve druhém případě, tedy v boji na kvantitu (užívá se i pojem „banda na bandu“), se jedná o bitku chuligánů v neomezeném počtu. Může se stát, že bojuje deset chuligánů proti mnohonásobné přesile. V každém z uvedených případů je však předem dohodnuto, zdali budou během bitky užity zbraně či nikoliv a zda se bude tzv. „dokopávat“. Pokud je dohodnuto, že je možné dokopávat, má chuligán, který se z jakýchkoliv příčin ocitne na zemi smůlu a může očekávat, že bude kopnut protivníkem do různých částí těla, především pak hlavy. Používání zbraní při střetu

chuligánských skupin není nic výjimečného. V České republice patří mezi nejoblíbenější a nejčastější zbraně tyče, teleskopické obušky, boxery apod. Ve světě je však nejoblíbenější a nejčastější zbraní nůž, méně častá, avšak nevylučitelná je i přítomnost střelné zbraně.

V několika případech bylo zjištěno napojení některých chuligánských skupin na organizovaný zločin. Je to důsledek toho, že spousta chuligánů se pohybuje v kriminálním prostředí. Docházelo a dochází k pašování drog, vydírání, vybírání tzv. „výpalného“. Některé chuligánské skupiny z takto vydělaných peněz financují svou činnost. Naštěstí se jedná pouze o ojedinělé případy.[20]

Příčiny fotbalového chuligánství - „Existuje velká řada odborných prací, které se zabývají příčinami fotbalového chuligánství. Za nejpodstatnější příčinu a nejdůležitější impuls vzniku hooligans skupin je považován aspekt sociální a psychologický. Často zmiňovaná příčina vzniku hnutí hooligans na začátku 60. let. 20. stol. vychází z historických souvislostí tohoto období. Množící se násilnosti na fotbalových utkáních je považován za důsledek rozčarování a frustrace příslušníků nižších společenských vrstev v Anglii“.[7]

Původně se mělo za to, že fotbaloví chuligáni:

- pochází z nižších sociálních vrstev,
- mají nízkou úroveň vzdělanosti a špatné nebo žádné zaměstnání,
- vyhledávají zrušující a nebezpečné situace,
- ukazují svoji maskulinitu – dokazují si, že jsou muži; [1]

V sedmdesátých letech 20. století to také pravda byla, fotbaloví chuligáni ve většině případů naplňovali výše uvedené body, drtivá většina chuligánů pocházela z dělnické třídy. Postupem času a také díky zájmu o problematiku fotbalového násilí se začalo zjišťovat, že mezi fotbalovými chuligány se nacházejí také vysokoškolsky vzdělaní, v zaměstnání dobře postavení, a tedy i často majetní lidé. Vždyť cestovat za svým milovaným fotbalovým klubem po celém světě si nemůže nemajetný člověk dovolit. V současnosti se tedy nemůžeme přiklonit k tezi, že existuje přímý vztah mezi fotbalovým chuligánem a sociálním prostředím.

„V modernějším přístupu je fotbalové chuligánství vysvětlováno jako specifická subkultura, respektive subkultura mládeže. To pramení z věkového složení chuligánských

gangů, které je v rozmezí od 10 do 30 let. Subkultura je často definována prostředím, v němž je tolerováno a provozováno něco, co je majoritou považováno za deviantní nebo co skutečně, např. dle platných zákonů, deviantní je – potom obvykle bývá ostatní společnost odmítána, odsuzována, stavěna do podřadné pozice a může čelit i hostilním (nepřátelským) postojům. Pokud není považována přímo za deviantní, požívá v očích majority alespoň vědomí jinakosti a odlišnosti“. [1] Motivující pro příslušnost k subkultuře je zejména snaha o sebejistotu jedince, na druhou stranu redukuje některé složky jeho individuality, mění jeho citové prožívání.

Status fotbalového chuligána umožňuje mladým mužům s malými šancemi uspět ve škole nebo v práci, aby dosáhli pocitu osobní důležitosti a identity skrze uznání svých přátel. [8] Muži, především v dospívání, jsou v procesu socializace nejvíce ovlivňováni svými vrstevníky než rodinou.

„Subkultura poskytuje prostor pro interakci, sdílení hodnot s podobně většinově nepřizpůsobivými jedinci a pocit ochrany před případnými odsudky ze strany ostatních i možnost kompenzace nenaplněného statusu v rámci majoritní společnosti.“ [1] Členové chuligánských skupin zde tedy naleznou to, co jim nebyla schopna poskytnout rodina, škola nebo vrstevníci.

Fotbaloví chuligáni se netají nesouhlasem se celospolečensky uznávanými pravidly a normami, navzdory tomu však dodržují určitá pravidla, která jsou daná jejich gangem. Při pohledu na bitku fotbalových chuligánů a na projev jejich agrese má nezúčastněná osoba pocit, že je svědkem určitého chaosu bez bližšího významu, skutečnost je však jiná. Nemůžeme sice hovořit o zcela jasných pravidlech, která nejsou porušována, přesto se fotbaloví chuligáni snaží ty základní, jako jsou nenapadání nezúčastněných lidí, omezení počtu různých zbraní a hlavně neposkytování informací policii dodržovat. Gang chuligánů je pak typický stabilitou, soudržností a uzavřeností skupiny.

Důvody, proč se člověk začlení do subkultury chuligánů, jsou u každého jiné. V současné době se jedná o moderní a adrenalinovou zábavu, únik z každodennosti. Zde je také vysvětlen důvod, proč se v těchto skupinách nachází i velké procento vzdělaných, pracovně úspěšných a majetných lidí. Člověk, který je pod stresem v zaměstnání, mnohdy i v rodině, bere chuligánskou skupinu jako možnost odreagování a vzrušení. Přítomnost davu a maskovaná tvář mu dodává tu potřebnou anonymitu, tedy aspekt, který během pracovního týdne postrádá. Pak už mu nic nebrání ve vybití svých emocí na fotbalovém stadi-

onu nebo mimo něj. Tím nejlepším způsobem odreagování je pro tohoto chuligána bitka s fanoušky jiného klubu, pořadatelem nebo policií.

1.2 Divácké násilí v Evropě

Počátky fotbalu a násilí s ním spojeného sahají nejméně do 12. století, kdy se především jednalo o urputné boje jedinců z přilehlých vesnic o míč. Hra byla téměř bez pravidel a téměř vše bylo dovoleno. Lidé ve 13. století neviděli nic špatného na krvavých výtržnostech, které byly doprovázeny pitkami, které zpravidla končily závažným zraněním nebo smrtí. Dle některých byl lidový fotbal nejnebezpečnější formou lidové hry vůbec. Vytvářela se tak divácká tradice tolerující značné odchylky od celospolečensky přijatelného chování.[20]

Charakterizovat v jediné práci problematiku diváckého násilí na celém světě není reálné. Zkusíme alespoň nahlédnout do některých států Evropy, kde je fotbalové násilí a chuligánství právem bráno jako velký problém. V dalších podkapitolách se zaměříme na ty státy Evropy, kde se tento jev stal opravdovou hrozbou, a s jednáním chuligánů mají zkušenosti. Pokusíme se také představit chuligánské gangy z různých zemí Evropy a uvedeme jejich „nejslavnější“ akce.

1.2.1 Anglie

V 70. a 80. letech 19. století se při fabrikách na okrajích měst Anglie začaly vytvářet dělnické fotbalové kluby. V roce 1888 byla v Anglii založena původní Football League, tedy fotbalová liga, která je dnes nejstarší ligou na světě. Na počátku 20. století se stala kopaná záležitostí převážně dělnické třídy. V tomto období docházelo k velkým nepokojům. Většina příznivců domácího fotbalového klubu fyzicky napadla fanoušky hostujícího manšaftu, rozhodčí i hostující hráče. „*Relativní nedostatek zpráv o nepokojích mezi fanoušky ve srovnání s nadbytkem těch, které vypovídají o útocích na hráče nebo rozhodčí v tomto období, nevyplývá z absence takového násilí, ale spíš ze shovívavosti postoje vůči davovým nepokojům, které vlastně nebyly přímo spojeny s hrou.*“ [8] K poklesu konfliktů během fotbalových střetnutí došlo až v meziválečném období. V této době navštěvovaly fotbalové stadiony také ženy se svými dětmi.

Šedesátá léta v Anglii. „*Moderní organizované fotbalové chuligánství se zrodilo až v šedesátých letech na britských ostrovech a projevy dřívějšího chování se stávaly společensky neúnosnými.*“ [8] Charakteristickým chováním pro toto období se staly spontánní

reakce na výroky rozhodčích nebo na průběh hry. Téměř na každém fotbalovém zápase docházelo k vběhnutí fanoušků na hrací plochu, kdy úmyslem tohoto jednání bylo přerušování hry nebo vyvolání konfliktu se skupinou fanoušků soupeřova týmu. Alkohol v uvedené době byl nedílnou součástí všech společenských, kulturních i sportovních akcí, fotbalové zápasy nevyjímaje. Právě alkoholem posílení fanoušci projevovali svou přízeň svému oblíbenému týmu vykřikováním vulgárních i rasistických hesel na adresu fanoušků i hráčů soupeře. Fotbaloví chuligáni samozřejmě vyjížděli i na zápasy mimo domovský stadion. Vzhledem k narůstající agresi chuligánů byly vypravovány speciální vlaky pro přepravu těchto problémových osob. Ve vlacích docházelo k vandalství i ničení vybavení vlaku. Ve druhé polovině šedesátých let se mladí chuligáni seskupovali do gangů, které měly své názvy, symboly, pravidla. Z nejznámějších skupin uveďme pár příkladů (jako první je uveden název chuligánského gangu, za pomlčkou je klub, ke kterému se řadili).

- Inter-City Firm (I.C.F) – West Ham United
- Zulu Warriors – Birmingham
- Headhunters – Chelsea
- The Cockney Reds – Manchester United
- F-troop – Millwall

Tyto skupiny se cíleně označovaly odlišně od fotbalových klubů a hracích dnů využívaly pouze ke konfrontaci s nepřátelskými skupinami chuligánů. Nejčastějším projevem fotbalového násilí v tomto období bylo ovládnutí soupeřova výsostného území, tedy dobytí kotle. Úkolem chuligánů bylo vypudit fanoušky jiného týmu z jejich tribuny nebo sektoru a přitom je co nejvíce zbít a okrást o jejich vlajky, či šály. Tyto projevy začaly být brány jako boj, při kterém bylo užíváno i různých zbraní. Vzhledem k tomu, že nošení zbraní na fotbalové stadiony bylo zakázáno a také kontrolováno, začali být chuligáni v tomto směru vynalézaví. Jako jedna z velmi úspěšných zbraní, kromě okovaných bot byla i tzv. „millwallská cihla“. Jednalo se o pečlivě skládaný novinový papír, ze kterého byl následně vytvořen obušek. Tvrdost této zbraně se mohla rovnat policejním gumovým obuškům. Jako zbraně se také používaly mince se zbrošenými hranami nebo hřebeny se zašpičatělou rukojetí.[20]

V evoluci fotbalového chuligánství měly podstatný vliv sdělovací prostředky, které velmi rády a také barvitě popisovaly násilné střety na fotbalových stadionech. Chuligáni

v tom našli nástroj ke zviditelnění a proslavení právě jejich skupiny. Násilí se začalo zintenzivňovat, docházelo k bitkám v ulicích měst, barech, restauracích a to před i po fotbalovém utkání. Došlo k takovému nárůstu násilí, že policie neměla prostředky na to, aby mohla takovým střetům zabránit nebo jim předcházet. Novináři s velkou oblibou popisovali na titulních stranách svých plátků akce chuligánských gangů, kdy docházelo k přehánění a zkreslování událostí. Chuligáni po bitce srovnávali rozsah úspěchu právě podle článků v novinách, neboť článek o jejich chování na titulní straně měl největší váhu. Odezvou policie byla velká řada represivních opatření, zvýšila se úloha pořadatelské služby na stadionech. Důsledkem toho bylo přemístění bojů mezi chuligány ze stadionů do přilehlých ulic měst.

Sedmdesátá léta v Anglii. V sedmdesátých letech 20. století zažívala Anglie ekonomický úpadek. Kvůli pocitům bezmoci s politickou situací docházelo na fotbalových zápasech k výbuchům emocí a agresivity. S ohledem na zvyšující se bezpečnostní opatření ze strany policie byli chuligáni v sedmdesátých letech nuceni vystřídat klasickou vizáž z důvodu, aby ztížili svou identifikaci policií. Změna vizáže souvisela s oblečením i s nošením, v té době velmi oblíbených vyholených hlav. Z chuligánů, kteří dříve vypadali jako přívrženci krajní pravice, se stali módně oblečení lidé s delšími vlasy. K nelibosti policie se začali chuligáni ještě více organizovat. Jedna z nejproslulejších skupin té doby byla skupina F-troop z Millwallu, která se stala ve své propracovanosti a organizovanosti určitým vzorem pro ostatní chuligány. Stadion FC Millwall s názvem „Brloh“ byl v sedmdesátých letech uzavírán pro veřejnost nejčastěji. Členové gangu F-troop se dělili do podskupin s jasně určenými úlohami. Skupiny se dělily podle věku členů a také podle tohoto, jak byli tito členové bojeschopní. Málo zkušených a mladých členů byli vysíláni jako nějaký předvoj k pouličním bitkám. Jejich primárním úkolem bylo bitku vyvolat. Poté, co se jim toto podařilo, do konfliktu se zapojila další skupina již zkušenějších chuligánů. Pokud se této skupině nepodařilo boj vyhrát nebo jej zvrátit ve svůj prospěch, nastoupila do akce skupina nejstarších a nejzkušenějších členů, kteří obvykle získali pro jejich gang vítězství. Mimořádná organizace se stala pro chuligány nutností pro přežití v konkurenci. Reputace uvedeného gangu F-troop byla v sedmdesátých letech tak zlá, že o ní v roce 1976 natočila televizní stanice BBC dokument.

V sedmdesátých letech 20. století bylo fotbalové chuligánství tak silným sociálním jevem, že došlo k poklesu v návštěvnosti fotbalových utkání. Konzervativní britská politická scéna i fotbalové organizace se musely začít zabývat tímto „anglickým morem“. Byla

zavedena striktní protioopatření, byly uzavírány fotbalové stadiony, pokud na jejich půdě došlo k nepokojům, za chuligánské chování hrozily velké pokuty nebo vězení. Bylo nutné posílit bezpečnostní opatření na stadionech, vytvářely se zátarasy, agresivní skupiny fanoušků byly umísťovány do speciálně vytvořených klecových tribun. Jako jeden z nejdůležitějších bezpečnostních opatření se stal kamerový systém. Právě tento systém usměrnil chování velké skupiny hooligans. Pokud se někdo k agresivnímu jednání odvážil, kamerový systém jej pomohl identifikovat a poté sloužil jako jeden z důkazních prostředků před soudem. Díky kamerovému systému se chuligáni na fotbalových stadionech začali postupně omezovat jen na vyprovokování střetu s policií. Nepokoje se tak přesouvaly do ulic měst a na jejich předměstí.

Osmdesátá léta v Anglii. Začátkem osmdesátých let se fotbalové gangy v Anglii ještě více zorganizovaly a zradikalizovaly. Nechtěly být pouze součástí svého fotbalového klubu, takže své „operace“ rozšířily i na zápasy reprezentace. Kamkoliv se anglické mužstvo vydalo, šli s ním i jeho chuligáni. Staly se nežádoucími vyslanci své země na výjezdech, kteří po celém kontinentu rozsévají násilí a destrukci. V polovině osmdesátých let dvacátého století došlo k vyvrcholení fotbalového násilí. Podle anglických chuligánů činných v osmdesátých letech šlo při výjezdech s reprezentačním mužstvem Anglie více o dobrodružství, než o fotbal. Armáda anglických chuligánů se tedy vydala plenit Evropu. Chuligáni předvedli své „umění“ na zápasech mistrovství světa v roce 1980 v Itálii. Ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová označila jejich chování za hanebné. Chuligáni na toto její tvrzení zareagovali tak, že přešli proti její osobě a celé konzervativní vládě do protiútoků. Dalo by se říci, že jí chtěli ukázat, co je skutečná hanba. Z násilí se stala rutina. Kamkoliv fotbalová reprezentace Anglie přišla, přinesla s sebou velké problémy. Chuligáni ničili centra evropských velkoměst. Slzný plyn během zápasu, vodní děla na ulicích, honičky s policií byly skalním pravidlem. Když 30. 05. 1981 přijeli chuligáni do švýcarské Basileje, kde se sehrál kvalifikační zápas na mistrovství světa, byli skutečnou hrozbou. Po jejich řádění, které mělo na svém účtu stovky zraněných osob včetně policistů a nezúčastněných lidí, psaly anglické noviny jako o „noci hanby“. Nebezpečí anglických hooligans nebylo v jejich skutcích, ale ve způsobu uvažování. Mnoho chuligánů se netajilo sympatiemi k rasistické krajní pravici.

Od poloviny osmdesátých let začalo být chuligánské řádění o nacionalismu. Všechny výjezdy vedla krajní pravice. Považuji za důležité uvést, že ne všichni chuligáni však považovali tyto myšlenky za správné.

Klíčovým rokem se stal rok 1985. Dne 29. 05. 1985 hostil stadion Heysel v Bruselu finálové utkání Poháru mistrů evropských zemí mezi celky FC Liverpool a Juventus Turín. Již od ranních hodin vyvolávali přívrženci FC Liverpool v ulicích města nepokoje. Vše vyvrcholilo hodinu před začátkem utkání. Angličtí hooligans vtrhli do sektoru s fanoušky Juventusu. To vyvolalo obrovskou paniku, italští fanoušci se snažili ze sektoru dostat do bezpečí a tlačili se na ochrannou zeď, která nátlak neunesla a zřítela se. Následky tohoto řádění chuligánů byly kritické. Vlivem pádu z výšky nebo ušlapáním přišlo o život 39 lidí, stovky jich byly zraněny. Díky televizním záběrům byli někteří viníci z řad FC Liverpool postaveni před belgický soud a potrestáni. Jako výstraha pro ostatní a také jako trest za své fanoušky bylo všem anglickým fotbalovým klubům na pět let zakázáno účastnit se zápasů v evropských soutěžích. Zákaz se však netýkal reprezentace.

Obrázek č. 2 Tragédie na stadionu Heysel v Bruselu [17]

Po tragédii v Bruselu se fotbalový svět domníval, že se situace s fotbalovými výtržníky uklidní. Opak byl pravdou. Mistrovství Evropy v Německu v roce 1988 se stalo dějištěm nejhorších scén fotbalových násilností, do jakého se Anglie ve své historii zapojila. Mezi tzv. „generály“, tedy osoby, které nepokoje cíleně vyprovokovaly, patřil Gary Clarke. Jde o chuligána, který si v současné době odpykává desetiletý trest zákazu vstupu na všechna fotbalová utkání ve Velké Británii. V ulicích Düsseldorfu na sebe narazily skupiny anglických, německých a holandských hooligans. Tyto tábory vyvolávaly roztržky nejvíc kolem hlavní stanice metra. Na fanoušky prvotně dohlíželo přes 2000 policistů. Vzhledem k eskalaci násilí bylo německým ministerstvem vnitra povoláno dalších 2500 mužů záko-

na. Po nekonečných hodinách bitek a ničení majetku policie konečně nastolila ve městě pořádek. Další den však nepokoje začaly nanovo. Opět ve stejném chuligánském složení. Opět to vypadalo, že na vině jsou chuligáni z Anglie. Následně však bylo uvedeno, že násilí bylo vyvoláno ze stran německých hooligans.

Dne 15. 04. 1989 se v Anglii konalo semifinále Anglického poháru mezi celky FC Liverpool a Nottingham Forest. Zde se opět předvedli chuligáni FC Liverpool. Při vstupu na stadion vytvořili chaotickou situaci, kterou policie nedokázala zvládnout, a na již zaplněné tribuny se vměstnalo dalších 3000 fanoušků. Stadion v Hillsborough byl ve špatném technickém stavu. Lidé ve spodních řadách stadionu díky betonovým zídkám neměli šanci uniknout. 95 osob bylo ušlapáno, umačkáno a udušeno.

Po tragédii na Hillsborough musely být přetvořeny bezpečnostní opatření. Betonové zídky oddělující fanoušky od hřiště byly odstraněny. Starší kamerové systémy byly nahrazeny novými, zrušila se místa na stání a každý fotbalový stadion ve vyšší lize musel mít pouze místa na sezení. Konečně začala být aktivnější i policie, která byla nucena přijmout nové taktické postupy a strategie pro boj s fotbalovým násilím. Jako jeden z důležitých kroků policie je označována infiltrace tajných policistů do chuligánských gangů. Během policejních razíí vyšlo najevo, že chuligánské gangy nejsou jenom skupiny věčně opilých a nevzdělaných lidí z chudinských čtvrtí, ale jedná se o osoby napříč všemi sociálními vrstvami. Během policejní akce s názvem „Owngoal“ (vlastní gól) v roce 1986 byl zatčen jeden z hlavních velitelů chuligánského gangu s názvem Chelsea Headhunters, kterým byl právník známé právnícké kanceláře. Následně bylo zjištěno, že spousta členů různých chuligánských skupin měli lukrativní zaměstnání. [1]

Velmi důležitým opatřením, o které se zasadila britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová, byl úplný zákaz prodeje alkoholických nápojů na fotbalových stadionech. Tento zákaz začal platit od sezony 1985-86. Počet zatčených v souvislosti s fotbalovým chuligánstvím po provedených opatřeních klesl na polovinu, na přelomu osmdesátých a devadesátých let se ustálil na počtu kolem 5000 lidí za sezonu. [1]

Počátkem devadesátých let dvacátého století vypršel anglickým týmům trest zákazu startu na evropských fotbalových soutěžích. Tento návrat umožnil opět konfrontační boje mezi hooligans Albionu a hooligans jiných evropských zemí. Tyto boje však již nebyly tak surové jako v letech osmdesátých. Devadesátá léta však přinesla chuligánům obrovskou zbraň. Jednalo se o mobilní telefony a internet. Policie na tyto novodobé pomocníky hooli-

gans opět zareagovala pozdě. Pomocí internetu, ale hlavně mobilních telefonů došlo k dohodnutí stovek pouličních bitek, ale i přesto patří devadesátá léta dvacátého století k relativně klidným obdobím na světové scéně hooligans.

Současná situace na fotbalových stadionech v Anglii je na rozdíl od nedávné minulosti diametrálně odlišná. Z fotbalových stánků zmizely veškeré zábrany, klecové tribuny nebo betonové ploty oddělující diváky a samotné hráče. Dnes sedí fanoušci dva metry od hřiště a vypadá to, že chuligáni přestali na kopanou chodit. Co se muselo stát, aby kolébka hooligans dosáhla současného stavu?

Bylo velmi důležité si nejprve uvědomit, že chuligáni jsou opravdovou hrozbou. Policie byla nucena sestavit různé týmy speciálně proškolených policistů, kteří se zabývali pouze touto problematikou. Velmi důležitým aspektem pro potírání násilí na fotbalových stadionech byla legislativa, která dala orgánům činným v trestním řízení „páky“ na to, aby mohly účinně trestat přívržence hooligans. Jedním ze zákonů se stal „The Public Disorder Act“ z roku 1986. Podle něj mohl soud vyslovit fotbalovým chuligánům zákaz vstupu na fotbalové stadiony. Tento zákon následně roku 1989 doplnil „TheFootballSpectatorsAct“ (zákon o diváctví), který umožňuje soudům zakázat chuligánům vycestovat ze země na zápasy konané v zahraničí. „TheFootballOffencesAct“ (zákon o fotbalových trestných činech) z roku 1991 umožňuje soudu v souvislosti s fotbalovým chuligánstvím postihovat nové přestupky, a to vrhání předmětů na hrací plochu či aktéry hry, podílení se na rasových útocích či rasistických chorálech během fotbalových utkání a vniknutí na hrací plochu bez povolení. V platnost roku 1999 vešel také zákon o fotbalovém výtržnictví „FootballDisorderAct“. Ten byl velmi důležitý a stal se silnou zbraní proti chuligánům, kteří dostali zákaz vstupu na fotbalová utkání. Tento zákon jim může nařídít povinnost, hlásit se v den a čase utkání na policejním oddělení. Jako dalším silným prvkem tohoto zákona je povinnost chuligána odevzdat cestovní pas během mezinárodních utkání anglických celků nebo reprezentace hrajících se mimo Anglii. Nedodržení uložených povinností má za následek tvrdé sankce. [1]

Právě tyto sankce, které anglická vláda považovala za nutné, byly do určitého stupně v boji s chuligánstvím úspěšné a nutné. Neznamená to však, že by se těmito sankcemi podařilo chuligánství v Anglii vymítnout. Chuligáni se pouze přesunuli ze stadionů do ulic měst, kde neustále dochází k násilí. Velké procento anglických chuligánů má však v dnešní době vysloven zákaz vstupu na fotbalové stadiony, někdy i na deset let.

Představme si gang anglických chuligánů, který stojí za jedním z nejslavnějších a nejbohatších klubů anglické PremierLeague, Manchesterem United. Hooligans skupina s názvem „RedArmy“ doprovází svůj oblíbený tým na všechny zápasy konané na domácím i soupeřově hřišti. Chuligáni z Manchesteru United patří v zemi mezi nejaktivnější. Žádný jiný klub nemá každoročně tolik zatčených fanoušků. V sezóně 2004-2005 bylo zatčeno přes 160 chuligánů skupiny RedArmy. Stovce z nich byl soudem vysloven trest zákazu vstupu na fotbalové stadiony. Oproti jiným klubům z okolí se jedná o dvojnásobná čísla. Historie násilí je pro tento klub bohatá. V 70. letech 20. století si chuligáni Manchesteru vytvořili reputaci nejobávanějších hools v zemi. K vyvrcholení násilí došlo v roce 1973, kdy klub vypadl z Premierleague a sestoupil do druhé ligy. Chuligáni poté doslova terorizovali okolí a malá města v Anglii. Nikdo, ani policie je dokázali zastavit. Chuligáni rozpoutali doslova peklo. Poté co do účinnosti vstoupily výše uvedené zákony, příznivci RedArmy se jako většina chuligánů v zemi přesunuli do hospod, kde vzpomínají na „staré dobré časy.“

1.2.2 Československo a Česká republika

Ve vývoji fotbalového chuligánství v České republice rozeznáváme dvě základní vývojové fáze. Ta první bývá nazývána jako „*pre-chuligánská etapa neorganizovaného fotbalového násilí, výtržností a vandalismu.*“ [1] Šlo o nahodilé incidenty jednotlivců nebo neřízených skupin. Pre-chuligánskou etapu bychom mohli časově zařadit do období od zrodu kopané v českých zemích (tedy rozhraní 19. a 20. století), až do poloviny devadesátých let 20. století. V té době se začaly při fotbalových klubech tvořit ucelené skupiny, gangy se svými osobitými názvy. Tím začala druhá etapa, tedy „*etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů.* Ta byla charakterizována cílenou činností stabilních skupin, jejichž členové sami sebe chápou jako příslušníky specifické (chuligánské) entity.“ [1]

Již od samého počátku kopané na českém území bylo možné pozorovat posuzování samotné hry, výkony hráčů nebo rozhodčích, mnohdy šlo až o vulgární kritiku. Ne příliš často, avšak docházelo i k potyčkám mezi diváky, nešlo však o nic dramatického. [7] K problémům začalo docházet až na počátku osmdesátých let 20. století. „*Příčinou byla jistá „emancipace“ části mládeže, především z dělnických profesí, která se v normalizačním období stala imunní vůči režimní propagandě, ale současně nebyla ochotna k protirežimnímu či jakémukoliv zásadnějšímu politickému protestu a svoji frustraci a aktuální touhu*

po akci začala vybíjet přimknutím se k fotbalovým klubům a následnými excesy souvisejícími s fotbalovým dním. “[1] Vulgarita i agresivita začala v ochozech vzrůstat. K násilnostem nedocházelo pouze v Praze, ale i v Brně, Ostravě a Olomouci. Na rozdíl od anglických médií se v našem tisku, či televizi reportáže týkající se fotbalového násilí, až na výjimky, téměř neobjevovaly. Ke zvratu v první fázi chuligánského chování došlo v červnu 1985. Jen pár týdnů po uvedeném neštěstí na Hesel stadionu v Bruselu se vracela skupina spartánských stoupců vlakem ze zápasu s celkem Banské Bystrice. Cestou zpět výtržníci vlak zdemolovali a způsobili tak stotisícové škody. Chuligáni během jízdy z vlakové soupravy málem vyhodili průvodčí. Bezpečnostní sbory se po tomto incidentu začaly vzniklým problémem, resp. novým fenoménem chuligánství intenzivně zabývat. V roce 1987 se uvedené jednání spartánských chuligánů stalo předlohou pro natočení filmu „Proč?“ režisérem Karlem Smyczkem. Od tohoto snímku se čekalo, že bude mít výchovný efekt. Opak se stal pravdou. Tento film se pro skupiny českých chuligánů stal kultovní záležitostí. Začaly narůstat násilné incidenty, své kluby počali na výjezdech doprovázet nejen chuligáni Sparty Praha a Baníku Ostrava, ale také chuligánské skupiny týmů Zbrojovky Brno, Sigmy Olomouc, Slovanu Bratislava nebo Spartaku Trnava.

„Na vývoj fotbalového chuligánství v ČR měla velký vliv změna politického režimu po listopadu 1989. Uvolnění svobody přineslo i nárůst sebevědomí a agresivity chuligánů a usnadnilo nábor nových členů do hools scény z dospívajících generací. “[1] Na tribunách fotbalových stadionů byli ve značném počtu zastoupení sympatizanti hnutí skinheads, což znamenalo proniknutí rasismu a neonacismu do fotbalu. Bez ohledu na vliv skinheads se v devadesátých letech zvýšila organizovanost skupin chuligánů při výjezdech na soupeřova hřiště, což umožňovalo střety s příznivci soupeře. Tato řízená agrese vyvrcholila tragickou událostí v říjnu roku 1994, kdy se vlakem z Benešova vracela skupina brněnských chuligánů. V podnapilém stavu začali demolovat vybavení vlaku a obtěžovat ostatní cestující. Skupinu chuligánů napomenul šedesátiletý cestující, který byl následně chuligány zbit. Tohoto muže se zastal čtyřicetiletý voják Štefan Kúdela. Kúdelu chuligáni zbili, zkopali a poté jej Marcel Sikora za asistence JenöFarkase vyhodil z jedoucího vlaku do kolejiště. Kúdela v kolejišti ještě několik minut žil, ale poté byl usmrcen protijedoucím rychlíkem. Farkas byl následně rozsudkem soudu uznán vinným a byl potrestán odnětím svobody na dvanáct let za pokus o vraždu. Sikora zemřel v roce 1997 ve vazební věznici, kde měl spáchat sebevraždu. Českoslovenští a dále čeští chuligáni dávali jasně najevo, že se svým jednáním chtějí přiblížit svým „vzorům“, tedy chuligánům z Anglie.

Devadesátá léta dvacátého století byla pro české fotbalové chuligány jedna z nejlepších. U několika fotbalových klubů se začaly vyvíjet i chuligánské gangy s pevným jádrem. Jednalo se o chuligánské skupiny při fotbalových týmech Baníku Ostrava, Sparty Praha a Brna. V době vzniku těchto skupin procházela Policie České republiky transformací, nebyla jednotná a tedy řádně a včas nereagovala na vzniklou hrozbu. Právě nečinnost policie byla živnou půdou pro vznik různých fotbalových gangů v první i druhé lize. Některé gangy čítaly jen pár chuligánů, jiné se chlubily i několika sty příslušníky.[20]

Vzhledem k narůstajícím problémům byla v České republice vytvořena bezpečnostní opatření. Policie si určila směr, kterým se ubírala v boji s tímto organizovaným násilím. Byly zřízeny speciální pořádkové jednotky, které podstupovaly výcvik v taktice boje proti chuligánům, a to jak na fotbalových stadionech, tak i mimo ně. Potyčkám chuligánů však zcela zabránit nelze, protože bývají velmi dobře promyšleny a plánovány s velkým předstihem.

Mezi nejrizikovější fanoušky 1. české fotbalové ligy, která od sezony 1997/98 nese název Gambrinus liga, patří příznivci týmů FC Baníku Ostrava, AC Sparty Praha, SK Sigma Olomouc, Bohemians 1905, a příznivci fotbalového celku z Brna. Uvedené celky mají velkou základnu fanoušků.

Obrázek č. 3 Střet hooligans JKG Brno a Zlína [18]

Nejznámější kotle v České republice tvoří fanoušci fotbalových klubů:

- AC SPARTA PRAHA

domácí kotel – běžným zápasům přihlíží 200-500 osob z kotle, atraktivnějším až 800 fanoušků

výjezdy – výjezdů se účastní 50-2000 osob podle atraktivnosti

družby – dnes není družba s žádným klubem (dříve s celky z Nitry a Košic)

největší nepřátelé – Slavia Praha, Baník Ostrava, Bohemians Praha, Brno

chuligánské skupiny – Rafani, Prague Boys, City Boys

- FC BANÍK OSTRAVA

domácí kotel – v počtu 600-1200 převážně mladších fanoušků, chuligáni Baníku postávají nedaleko kotle

výjezdy – počet fanoušků na výjezdech je přímo úměrný výsledkům klubu, v současné době desítky osob až několik stovek

družby – v současné době s polským GKS Katowice

chuligánské skupiny – Apple Commando, ChacharBoys, SilesianHunters

- FC BRNO

domácí kotel – za účasti v 1. lize v rozmezí 200-1000 osob, nyní ve druhé lize jsou počty nižší

výjezdy – počty osob na výjezdech se liší podle úspěchů klubu, pravidelně se konají výjezdy do Olomouce, Zlína a Uherského Hradiště

družby – od roku 1999 se Slovanem Bratislava

chuligánské skupiny – JKG, Torcida, Kohoutky gang

- SK SLAVIA PRAHA

domácí kotel – počet osob v kotli je do 2000

výjezdy – po Čechách ve stovkách osob, při výjezdech na Moravu řádově do 200 fanoušků

družby – od roku 2000 trvá družba s polským GórnikWalbrzych

chuligánské skupiny – Youngsters, RedWhiteSupporters, Brigante 97

- SK SIGMA OLOMOUC

domácí kotel – počet fanoušků kolem 400, na neatraktivní zápasy méně

výjezdy – asi 50 hooligans + řadoví fanoušci

družby – nejsou žádné družby

chuligánské skupiny – n.s.commando 88, Hooligans Hovada Zubr (obě jsou čistě chuligánské skupiny). [20]

Právě do fotbalových kotlů se vydali sociologové PhDr. Josef Smolík, Ph.D. a prof. PhDr. Aleš Sekot, CSc. V roce 2005 provedli výzkum se zaměřením na sportovního fanouška ve fotbalovém kotli. Jako výzkumnou metodu si zvolili metodu snowball technique – tedy techniku sněhové koule. Tato metoda v podstatě rezignuje na reprezentativnost vzorku, i přesto je však schopná podat relevantní informace o charakteristikách zkoumané populace. Sběr dat na tento výzkum probíhá přímo při zápasech Gambrinus ligy.

Věková, vzdělanostní a socioekonomická struktura členů „kotle“ v České republice:

Tabulka č. 1 Fanoušci podle věkových kategorií

10-19 let	35,7 %
20-29 let	51,3 %
30-39 let	11,7 %
40 a více let	1,3 %

Tabulka č. 2 Fanoušci podle vzdělání

Základní	23,2 %
Střední bez maturity	32,5 %
Střední s maturitou	42,4 %
Vysokoškolské	1,9 %

Tabulka č. 3 Fanoušci podle socioekonomické aktivity

Zaměstnanec	39,7 %
Student	42,4 %
OSVČ	10,6 %
Nezaměstnaný	7,3 %

[12]

Z výše uvedeného vyplývá, že v kotli je nejvíce zastoupena skupina lidí ve věku 20-29 let, poměrně silné zastoupení má i skupina mladých ve věku kolem 10-19 let. Tím se potvrzuje skutečnost, že aktivními fandami jsou především mladší ročníky. Co se týká vzdělanosti, největší zastoupení mají středoškoláci s maturitou. Z pohledu socioekonomické aktivity jsou mezi fanoušky nejvíce zastoupeni studenti a zaměstnanci. [12]

Provedený výzkum tedy neguje všeobecně zažitý postoj, že fotbaloví fanoušci jsou členové dělnické třídy s žádným nebo základním vzděláním. Je zde silně zastoupena skupina lidí, kteří mají alespoň úplné středoškolské vzdělání. Čím dál více se mezi fotbalovými chuligány objevují také vysokoškoláci, kteří berou chuligánství jako netradiční volnočasovou aktivitu a jakýsi adrenalinový sport.

Ve vnímání chuligánů ostatní populací hrají obrovskou roli média. Právě ta velmi často o chuligánech hovoří značně přehnaně, někdy i nepravdivě. Důvodem může být nedostatek informací nebo touha po senzaci. Není tedy divu, že si široká veřejnost plete fotbalového fanouška s fotbalovým chuligánem.

1.2.3 Rusko

Fotbaloví výtržníci se objevili v této zemi již v dobách Sovětského svazu, neboť zde existovalo příliš mnoho zákazů. Chuligáni odmítali žít podle všech těch pravidel sovětů, chtěli vzdorovat mocnosti. Informace o chuligánech na západě, především pak v Anglii získávali z různých zdrojů, snažili se napodobit anglické hools. Tehdejší vláda však proti nim tvrdě zakročila, a tak „slavná“ éra ruských hooligans se začíná počítat od rozpadu Sovětského svazu.

Po rozpadu SSSR bylo možné sledovat, jak upadal zájem fanoušků o fotbal. Na stadionech, které byly stavěny pro desítky tisíc lidí, tak došlo ke stavu, že nebyla zaplněna ani třetina míst, mnohdy na fotbal přihlíželo několik stovek fanoušků. To mělo za následek

také snížení počtu chuligánského násilí. Ke změně došlo v druhé polovině 90. let 20. století. Rok 1994 je rokem založení čistě chuligánské skupiny s názvem „Flint’sCrew“, která sdružovala chuligány fotbalového klubu Spartak Moskva. Reakcí na násilnosti, které vyvolávali členové této skupiny, bylo založení dalších chuligánských skupin ostatních fotbalových klubů. To mělo za důsledek prudký vzestup případů fotbalového násilí na fotbalových stadionech. Násilné střety chuligánských gangů se odehrávaly na předem naplánovaných místech, jako jsou stanice metra, vlaková nádraží, restaurace, ale i fotbalové stadiony a ulice měst. [1] Pokud sehraává utkání národní mužstvo Ruska, chuligáni se často spojují v jeden celek, aby předvedli své „umění“. Pokud nemají možnost konfrontovat chuligány soupeře, téměř vždy vyprovokují střety s policií, které mívají za následek mnoho zranění na obou stranách.

Mezi ty nejhorší fotbalové výtržníky v Rusku patří skupiny kolem moskevských týmů CSKA a Spartak. V roce 1996 vznikla chuligánská skupina týmu Spartak Moskva s názvem Gladiators. Patří mezi nejstarší chuligánské skupiny v celém Rusku. Svůj název mají odvozen od Spartaka, jednoho z nejslavnějších bojovníků v římské historii. Také od římských gladiátorů si tato skupina převzala motto „Zvítězit nebo zemřít“. Za jedno ze svých nejdůležitějších vítězství považují Gladiators zuřivou bitku s policií, která se odehrála v roce 1999. Tehdy se podařilo této skupině policii ze stadionu vyhnat. Největší nenávisť cítí proti městským rivalům z CSKA Moskva. Moskevské derby patří mezi jedno z nejrizikovějších utkání v celém Rusku. S pravidelností dochází k násilí na stadionu i mimo něj.

Fotbalový klub CSKA Moskva (Centrální sportovní klub armády) má také své chuligány, „Udatné oře“. Tento tým však nemá pouze chuligány, ale i chuligánský gang, který je složen pouze z dívek. Tento gang vznikl koncem devadesátých let. Chuligáni CSKA začali napadat své nepřátele již během jejich cesty na fotbalový zápas. Většinou se jedná o útoky na vlaky, kdy chuligáni této skupiny v zastávce vběhnou do vlakového kupé, kde se nachází příznivci jiných týmu, zatáhnou za záchrannou brzdu a začnou bitku. Na ulici Roku 1905 se odehrála v roce 2006 jedna z nejkrvavějších bitek. Po zápase týmu CSKA a Spartaku byla dohodnuta bitka na rušné křižovatce s předem danými pravidly. Proti sobě stálo asi 400 chuligánů. Policie ve snaze ochránit veřejnost a zabránit nepokojům uzavřela cestu a nechala tyto chuligány mezi sebou pobít. Výsledkem byly desítky zraněných osob na obou stranách. Tato bitka přesně vystihovala fenomén, kterým se ruští chuligáni odlišují od ostatních, tedy férový, předem dohodnutý boj s rovným počtem zúčastněných na obou stranách.

1.2.4 Itálie

Tradice italského fotbalu je dlouhá a bohatá a Italové považují tento sport za číslo jedna ve své zemi. Období osmdesátých let bylo pro italské chuligány spojeno se subkulturou skinheads. Vzhledem k tomu, že se v Itálii nachází velká populace přistěhovalců především z Afriky, chuligáni si vybíjeli svou agresi především na nich. Chuligáni se nejčastěji obklopovali anonymitou velkých měst jako Řím, Miláno, Palermo a tato situace je velmi podobná i dnes.

V současné Itálii musíme rozdělit fanoušky do dvou skupin. Jedná se o skupinu tzv. „tifosi“, jde o skupinu umírněnější fanoušků bez většího zájmu k fotbalovému násilí a skupinu ultras. Ultras skupiny v ostatních státech Evropy si kladou za cíl povzbuzovat hráče k lepším výkonům, zpívají klubové chorály a starají se o zábavu na stadionu. Tím je myšleno, že vytvářejí různé choreografie na podporu hráčů, oslavují tak svůj klub, ale také se starají o pyrotechnické efekty. Ultras skupiny v Itálii jsou však odlišné. Jedná se o chuligány, kteří primárně nevyhledávají bitky s chuligány jiných klubů, ale napadají hráče nebo funkcionáře klubu. Důvody jsou různé. Nejčastěji však dochází k tomuto jednání z důvodu špatných výsledků klubu, přestupu hráče do jiného celku nebo třeba i vlastní gól. Tato forma chuligánství není naštěstí tak rozšířená jako „klasické“ fotbalové násilí. Chuligáni jsou však v Itálii také velmi aktivní a nenávist různých hools skupin se nejvíce projevují při městských zápasech, tedy při derby.

Jednou z nejtragičtějších událostí, která je v historii italského fotbalu zapsána, vyjma tragédie na stadionu Heysel v Belgii, je událost z února 2007. Zde došlo k vyvrcholení emocí mezi policií a tifosi na Sicílii. Po prestižním derby mezi celky Catania a Palermo se v ulicích města rozpoutala obrovská vlna nepokojů. Během chuligánského řádění byl usmrčen službu konající policista Filippo Raciti a dalších 62 policistů bylo zraněno. [13] Italské úřady okamžitě zakázaly všechny fotbalové zápasy v celé zemi a slíbily, že zbaví Itálii fotbalového násilí. Došlo k zákazu používání pyrotechnických prostředků na stadionech a začalo se hovořit o upravení stadionů po vzoru Anglie. Do současné doby se však nic nezměnilo.

1.2.5 Polsko

Polsko je označováno za kotelnu fotbalového násilí. Osmdesátá léta 20. století byla zlatým věkem pro anglické chuligány, stejná situace je v Polsku nyní. Fotbalové chuligánství

je v této zemi velmi rozšířené. Chuligánské gangy se netvoří pouze u prvoligových týmů, ale i u týmů z nižších soutěží. Konkurence fotbalových výtržníků je tedy velká.

„Nejčastější formy projevů polských fotbalových chuligánů jsou: útok na znepřátelený tábor přes hrací plochu či přímo incident na hrací ploše, napadání znepřátelených chuligánů na místě jejich srazu či přímo před jim vyhrazeným sektorem, napadání během cesty na utkání.“ [1] Mnoho násilných akcí je se soupeřem dohodnuto dopředu. Na fotbalových stadionech si chuligáni před zápasem ukrývají různé zbraně, snaží se různě poškodit bezpečnostní zařízení pro případ, že dojde k násilnostem.

Mezi nejtvrdí a nejnebezpečnější derby patří utkání týmu z města Krakow. Krakow je domovem týmů s názvy WislaKrakow a Cracovia. Oba celky mají také své radikální fanoušky, kteří více než kohokoliv jiného nenávidí právě druhý celek ze stejného města. Chuligáni WislyKrakow s názvem „WislaSharks“ a chuligáni z Cracovie s názvem „Anty Wisla“ mezi sebou vedou „Svatou válku“. Tento termín použil hráč tehdejšího týmu Jutrzenky, který přestoupil do Cracovie, aby popsal derby mezi těmito celky.

Obrázek č. 4 Hooligans Polska [19]

Městu Krakow se v chuligánském světě přezdívá „město nožů“. Je to z toho důvodu, že přívrženci uvedených týmů jsou jedinými v celém Polsku, kteří mezi sebou nerespektují nepsanou dohodu o nepoužívání zbraní. Tito chuligáni se tedy nezřekli nožů, seker, mačet a dokonce ani střelných zbraní. Je to jeden z důvodů velkého počtu usmrcených osob.

1.2.6 Nizozemí

Nizozemí je jednou z nejtolerantnějších a nejliberálnějších zemí Evropy. Ve světě hooligans však patří nizozemští chuligáni mezi nejtvrďší. Fotbalové násilí sem bylo přivezeno z Anglie, a to násilnostmi během utkání týmů TottenhamSpurs a Feyenoord Rotterdam v roce 1974. Tento incident dostal název „Den, kdy holandský fotbal přišel o poctivost“.

Nizozemci se však anglické novince rychle naučili a už po pár měsících ukázali celé Evropě, že anglickým chuligánům mohou konkurovat. *„Současná chuligánská scéna v Nizozemí je velice silná. Důkazem jsou mj. výsledky jednoho výzkumu, z nichž vyplývá, že mezi příznivci holandských fotbalových klubů lze nalézt 230-270 tzv. hard-corehooligans a další dva tisíce lze definovat jako potenciální fotbalové chuligány.“* [1] Jedním z dalších důvodů je i to, že Nizozemí je svou rozlohou malá země, přitom se zde nachází velký počet fotbalových klubů. Spoustu zápasů tak lze brát jako derby, při kterých bývá atmosféra vždy vyhocená a tyto zápasy jsou označeny jako rizikové. [1]

Nizozemští chuligáni jsou velmi nebezpeční, také se netají svou čistou nenávisť vůči chuligánům jiným týmů. Pro holandské chuligány není problém jít do vězení i na několik let, jediné co má pro ně smysl je jejich oblíbený fotbalový klub.

Amsterdam je známé spíše jako turistické centrum, ale proslavili ho také fotbaloví výtržníci. V Amsterdamu se nachází největší fotbalový klub celé země, Ajax Amsterdam. Výtržnický fanclub Ajaxu se nazývá F-site, tedy tribuna F. Nazývají se podle místa na stadionu. Jejich hlavními rivaly jsou chuligáni z Feyenoordu Rotterdam. Tato rivalita vznikla kvůli různému směřování obou měst v minulosti. V Rotterdamu žije převážně dělnická třída a většina obyvatel pracuje v loděnicích. Amsterdam je však kosmopolitní město, které tvoří z větší části střední vrstva obyvatel. Když začala tradiční průmyslová odvětví upadat, ten samý osud postihl i Rotterdam. Stav, kdy byl Amsterdam bohatší, pouze přiléval olej do ohně. Chuligánská skupina F-site je tak nebezpečná, že se holandská policie snažila, aby byla úřady zakázána jako teroristická skupina. Při bitkách chuligáni používají nože, baseballové pálky, teleskopické obušky i boxery.

Chuligáni z Feyenoordu Rotterdam si říkají S.C.F. Tato skupina je složena převážně z místních neonacistů a projevuje se rasismem a antisemitismem. Na svědomí mají i bombový útok na fanoušky Ajaxu Amsterdam v roce 1989 nebo smrt vůdce chuligánů Ajaxu, který byl ubodán ve svém autě.

Nizozemské úřady se jako všechny snaží chuligánské řádění zastavit, toto se jim však nedaří. Dalo by se říci, že chuligánských gangů v Nizozemí přibývá.

2 CÍLE A METODIKA ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cílem teoretické části této bakalářské práce je především charakterizovat a získat náhled a povědomí nad pojem diváckého násilí ve světě a v České republice. Mezi cíle v praktické části práce pak patří především potvrdit nebo vyvrátit zažitou představu společnosti o složení chuligánských skupin, ale také získat náhled zakročujících policistů proti radikálním fanouškům. Jako další část praktické části práce, je navrhnout možné zásady postupu při eliminaci diváckého násilí na fotbalových stadionech.

Nejvýznamnější metodou použitou v této práci patří metoda deskriptivní, tedy metoda popisná. Tato metoda popisuje námi zjištěné informace, ze kterých je možno následně vypracovat opatření na zvýšení bezpečnosti. Další významnou metodou byl sběr informací. Jako zdroje informací byly využity především internet a literatura. Množství informací bylo získáno pohovory s fotbalovými chuligány, ale také s policisty jak z pořádkových jednotek, Obvodních oddělení Policie České republiky, tak Služby kriminální policie a vyšetřování. Poslední užitou metodou je metoda pozorování. Tato metoda byla užitá na mnoha rizikových fotbalových utkáních v Uherském Hradišti. Všechny tyto metody posloužily pro tvorbu praktické i teoretické části této práce.

II PRAKTICKÁ ČÁST

3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V následující kapitole praktické části rozebereme cíl, kterého chceme dosáhnout zvolenou metodou dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření je rozděleno do dvou částí. V první části jsme vytvořili kvalitativní dotazník určený pro radikální fanoušky. Ve druhé části jsme vytvořili dotazník určený pro policisty z pořádkové jednotky, obvodního oddělení a Služby kriminální policie a vyšetřování. Údaje získané dotazníkovým šetřením zpracujeme a vyhodnotíme.

3.1 Dílčí cíl

Cílem dotazníkového šetření je potvrzení nebo vyvrácení zažitého názoru, že fotbaloví chuligáni jsou lidé nevzdělaní, především z rozvrácených rodin, z nižších sociálních vrstev a převážně se jedná o osoby z dělnické vrstvy obyvatelstva nebo osoby bez zaměstnání. Dle našeho názoru není tento model však v dnešní době zcela platný, neboť se domníváme, že fotbalové chuligánství je spíše adrenalinovou zábavou, než životním stylem nevzdělaných lidí pocházejících z nižších sociálních poměrů, jak je uvedeno výše.

Dotazník vytvořený speciálně pro policisty z obvodního oddělení, pořádkové jednotky a Služby kriminální policie a vyšetřování si klade za cíl získat náhled a názory policistů k popisované problematice, kteří zakročují nebo dříve zakročovali proti fotbalovým výtržníkům.

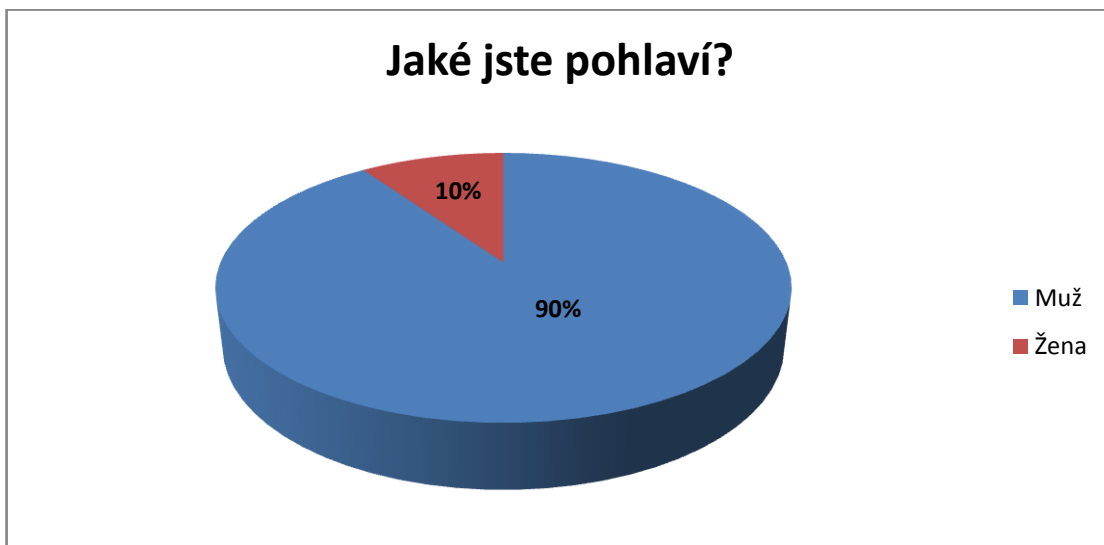
3.2 Metoda

Jako forma získání relevantních informací od respondentů byl vybrán dotazník. Chuligánské skupiny jsou však veřejnosti téměř uzavřené, do některých je zcela nemožné proniknout. Členové těchto skupin většinou nevidí důvod pro vyplňování dotazníků, protože u nich převažuje názor, že jsou stejně dopředu společností odsouzeni. Získat skupinu respondentů bylo opravdu velmi obtížné. Několikrát jsme byli chuligány odmítnuti. Nakonec se nám podařilo získat skupinu třiceti chuligánů z okolí Uherského Hradiště, kteří byli ochotni dotazník vyplnit. Podmínkou však bylo, že výsledky dotazníku nebudou zveřejněny vyjma této bakalářské práce. Je třeba poznamenat, že bylo nutno zapřít povolání autora této práce, neboť chuligáni ze všech povolání nejvíce nenávidí právě lidi sloužící u bezpečnostních složek, na prvním místě se nachází policisté. Pro náš výzkum jsme zvolili kvalitativní metodu dotazníku, který je tvořen z uzavřených otázek.

Stejná metoda, tedy metoda dotazníkového šetření byla vybrána i pro získání informací od policistů, kteří zasahují nebo v minulosti zasahovali proti fotbalovým výtržníkům na fotbalových stadionech i mimo ně. Vzhledem k tomu, že jsme nechtěli získat pouze náhled pořádkové jednotky, distribuovali jsme dotazník i mezi policisty na Obvodním oddělení Policie České republiky v Uherském Hradišti, a také mezi policisty Služby kriminální policie a vyšetřování. Pro tento výzkum jsme zvolili kvalitativní metodu dotazníku, který je vytvořen z uzavřených i otevřených otázek.

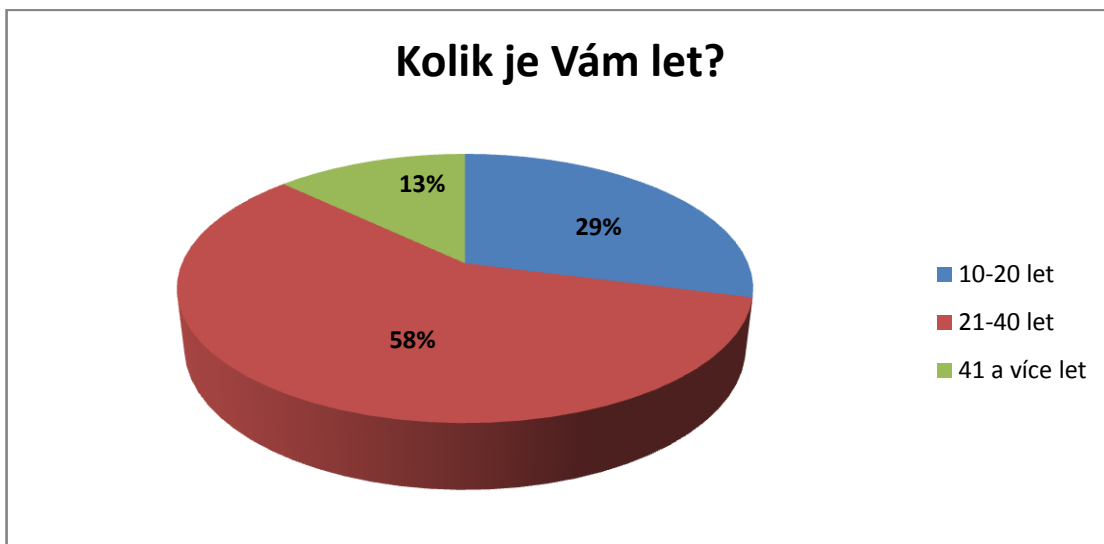
3.3 Dotazník pro fanoušky

Graf č. 1

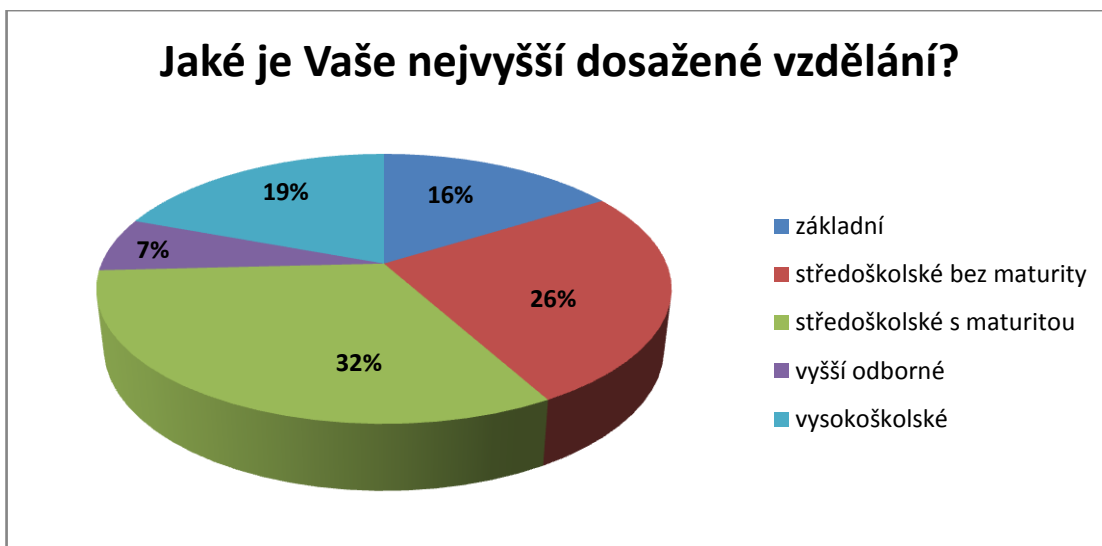
V první z položených otázek dotazníku byl zcela potvrzen fakt, že chuligánství je z 90% především záležitostí mužů a ženy se zde vyskytují pouze výjimečně.

Graf č. 2

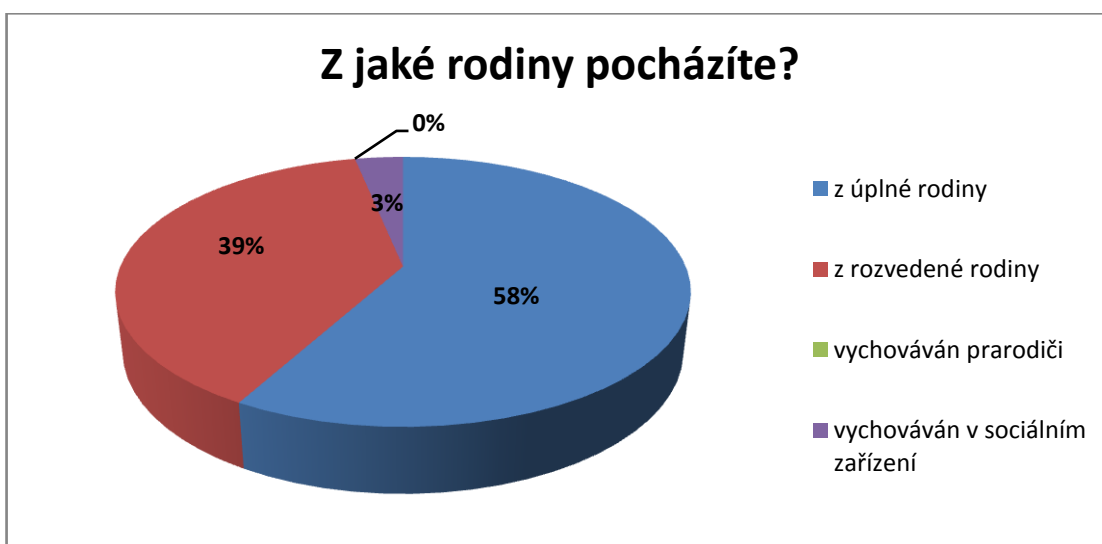
Na druhou otázku, tedy na otázku věku odpovědělo 58% dotázaných respondentů, že je jim mezi 21 a 40 lety. Velmi významné také je, že se zde nacházejí i osoby ve věku od 10 do 20 let. Z celkového počtu dotázaných takto odpovědělo 29% osob. Mezi chuligány se nacházejí i lidé starší 40 let, těchto je však nejméně, tedy 13%.

Graf č. 3

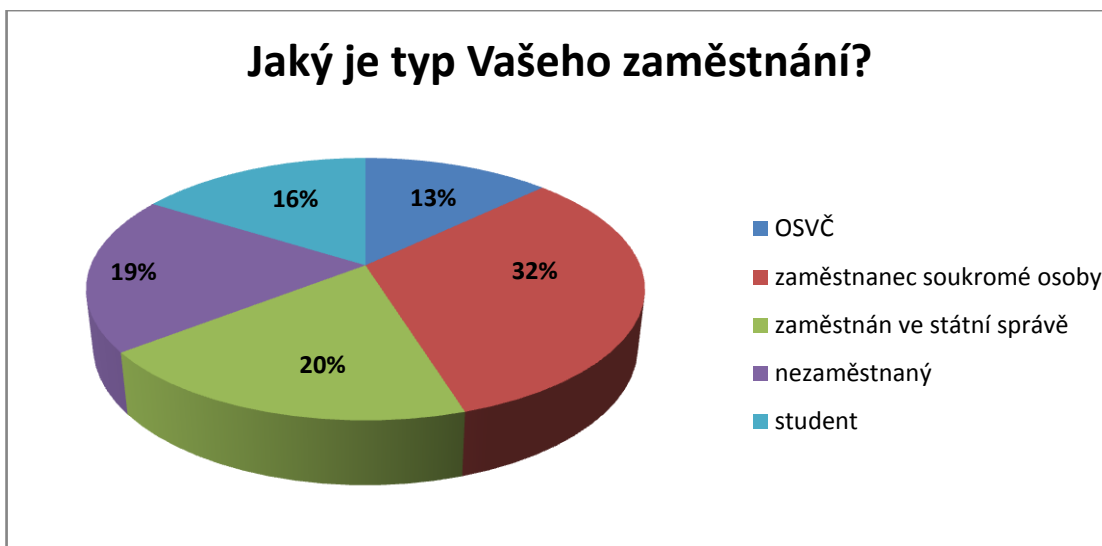
Na otázku ke zjištění vzdělanosti v dotazníku nejvíce respondentů uvedlo, že má středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Jedná se o 32% z celkového počtu. Jako další nejčastější forma vzdělání bylo uvedeno středoškolské vzdělání bez maturitní zkoušky. Vysokoškolské vzdělání má dle dotazníku 19% respondentů, vyšší odborné 7%. Základní vzdělání uvedlo 16% dotázaných. Dle předchozího grafu se můžeme domnívat, že se jedná o respondenty, kteří v době vyplnění dotazníku navštěvovali školské zařízení.

Graf č. 4

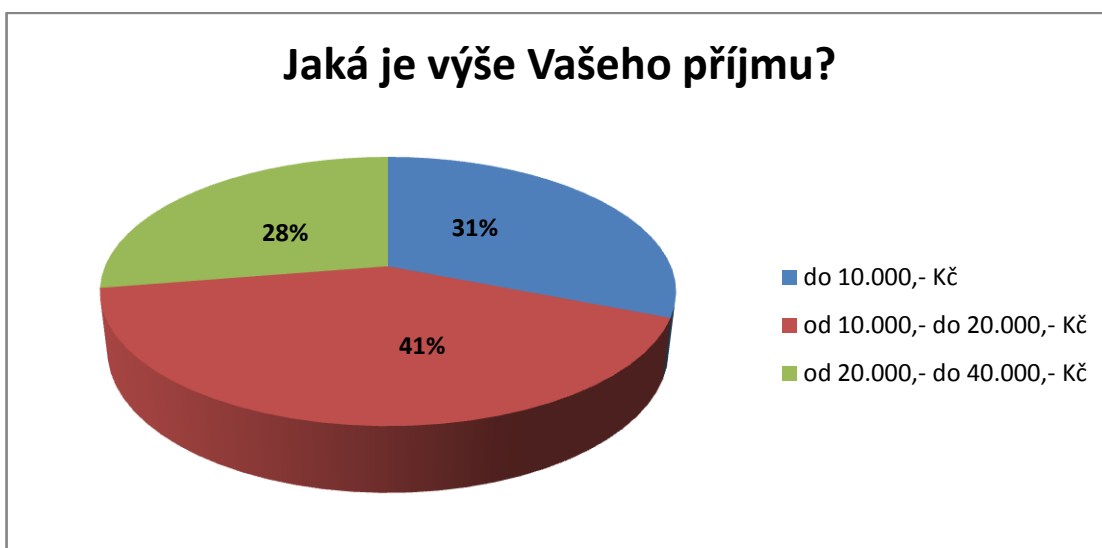
Drtivá většina dotázaných uvedla, že pochází z úplné rodiny, celkem tedy 58%. 39% respondentů uvedlo, že pochází z rozvedené rodiny a 3% osoby bylo vychováváno v některém ze sociálních zařízení.

Graf č. 5

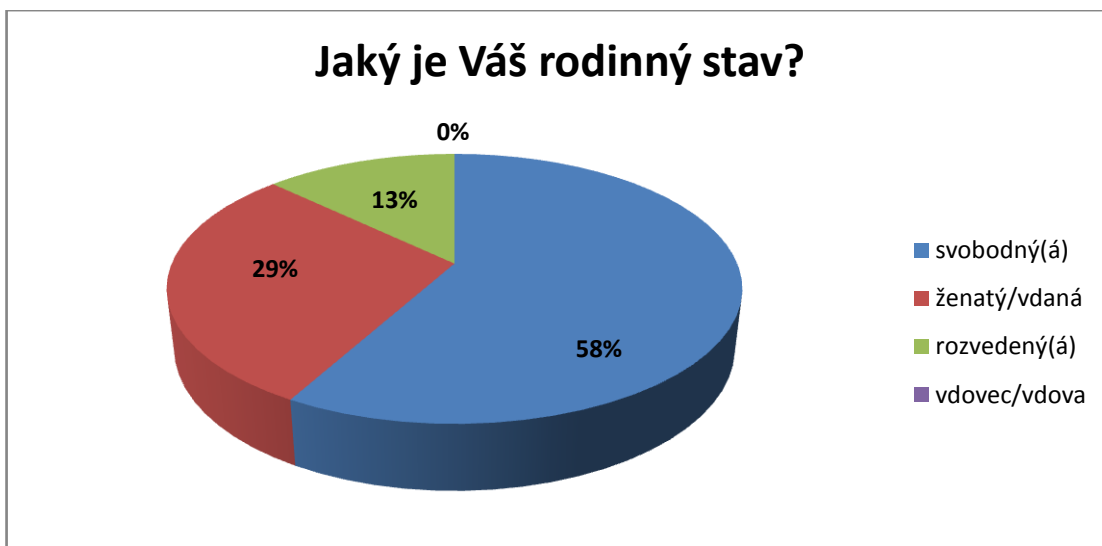
Na otázku zaměstnanosti uvedlo 32% dotázaných, že jsou zaměstnanci soukromé osoby, velké procento, resp. 20% osob uvedlo, že je zaměstnáno ve státní správě, 19% dotázaných je nezaměstnaný. Studentů mezi dotázanými je 16% a 13% jsou osoby samostatně výdělečně činné.

Graf č. 6

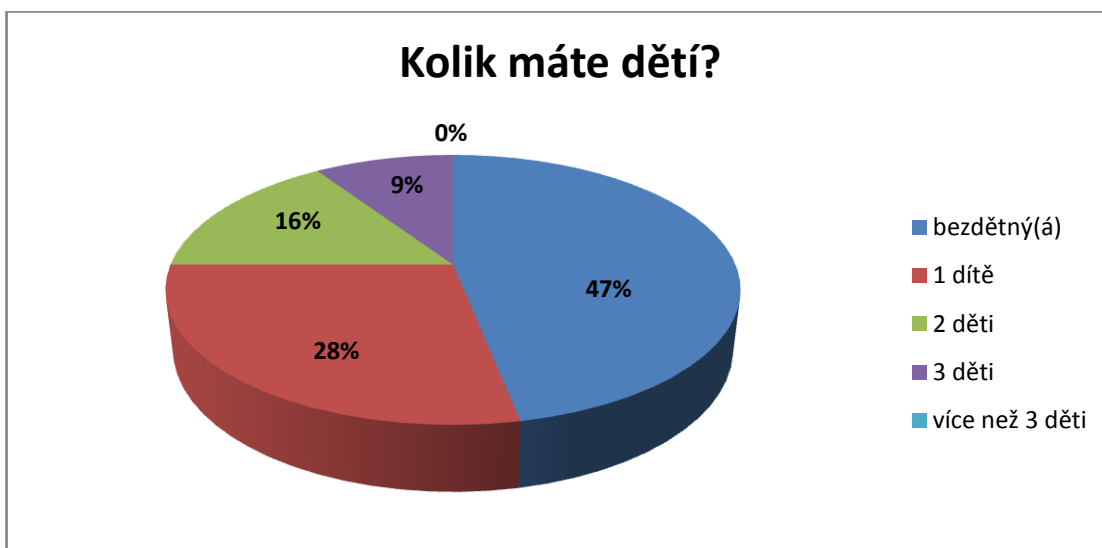
Od 10.000,- do 20.000,- Kč označilo jako svůj pravidelný měsíční příjem 41% dotázaných respondentů. Na částku do deseti tisíc korun si měsíčně přijde 31% dotázaných. 28% respondentů má pravidelný měsíční příjem od 20.000,- do 40.000,- Kč. Nad částku 40.000,- Kč si žádný z respondentů měsíčně nepřijde.

Graf č. 7

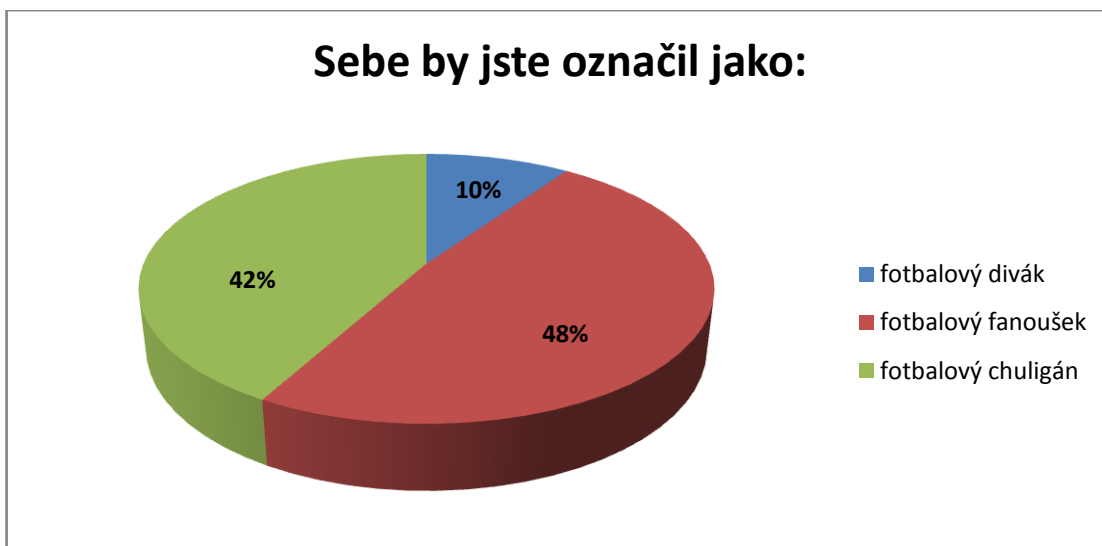
Více než polovina respondentů, resp. 58% ze všech dotázaných je svobodná, 29% dotázaných je v manželském poměru. 13% osob je rozvedeno.

Graf č. 8

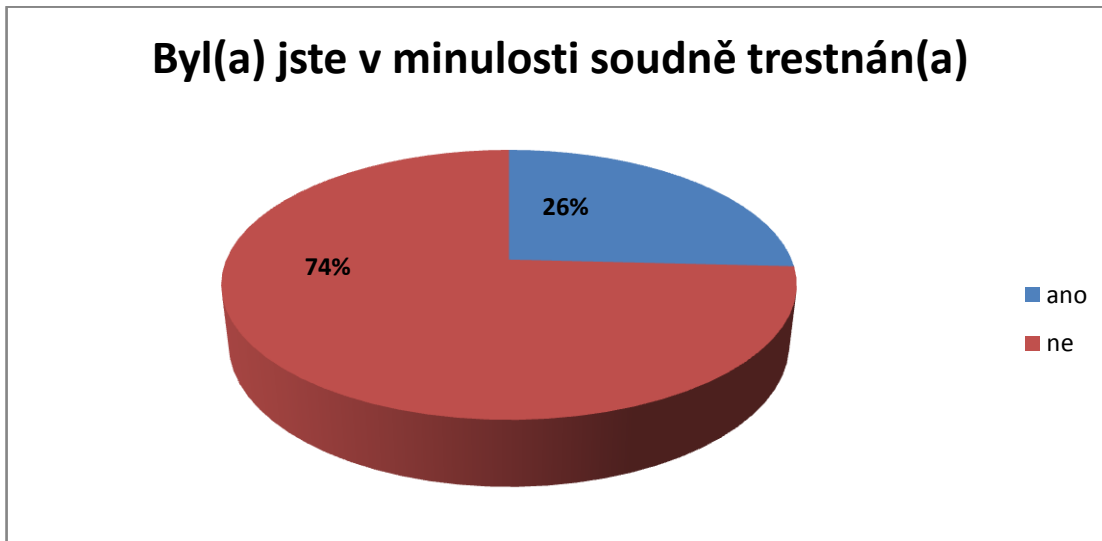
47% dotázaných uvedlo, že v době vyplnění dotazníku byla bezdětná, 28% dále uvedlo, že má jedno dítě, 16% uvedlo, že má dvě děti. Tři děti uvedlo 9%, více než tři děti nemá žádný z dotázaných.

Graf č. 9

Na přímou otázku týkající se fotbalového chuligánství 10% dotázaných uvedlo, že sami sebe by označili jako fotbalového diváka. Fotbalového chuligána v sobě vidí 42% dotázaných a 48% respondentů sebe označuje jako fotbalového fanouška.

Graf č. 10

Převážná většina z dotázaných respondentů uvedla, že v minulosti nebyla soudně trestána, 26% dotázaných si však již v minulosti vyslechlo odsuzující rozsudek soudu za blíže nespecifikovanou trestnou činnost.

3.4 Dílčí závěr

Naším záměrem v praktické části této práce bylo získat zejména informace z chuligánského prostředí. K tomu jsme využili kontaktu pohybujícího se přímo uvnitř tohoto závadového prostředí. Z dotazníkového šetření následně vyplynulo, že se nám tento záměr podařilo uskutečnit.

Prostřednictvím dotazníku, který byl určen především pro radikální fanoušky navštěvující fotbalová utkání, jsme zjistili, že většina z dotázaných respondentů jsou muži ve věku od 21 do 40 let. Alarmující je však zjištěné číslo u osob ve věku od 10 do 20 let. Tyto osoby totiž tvoří 29% z dotázaných. V této kategorii se nacházejí žáci základních a středních škol. Vysoké procento nám tedy ukazuje, že činnost v oblasti prevence proti diváckému násilí na uvedených školských zařízeních je absolutně nedostatečná a neodpovídá hrozbě, která s diváckým násilím souvisí.

Otázka vzdělanosti fotbalových výtržníků je ve společnosti nejčastěji zmiňována a obecně platí, již dlouhá léta zažitý názor, že tyto osoby nemají téměř žádný stupeň vzdělanosti. Dotazníkovým šetřením se nám však podařilo zjistit, že 58% respondentů má minimálně středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Je velmi důležité uvést, že téměř 20% dotázaných uvedlo, že má vysokoškolské vzdělání. Uvedená čísla nám jasně ukazují, že fotbaloví chuligáni nejsou jen nevzdělanci, ale je mezi nimi i množství vysokoškolsky vzdělaných lidí. Je tedy zřejmé, že spíše než životní styl, se fotbalové chuligánství stává adrenalinovou zábavou.

Co se týká zaměstnání a příjmu dotazovaných, podařilo se nám prováděným šetřením zjistit, že 65% osob z chuligánského prostředí je řádně zaměstnáno, 19% z nich jsou nezaměstnaní, a 16% našeho vzorku tvoří studenti. Zarazil nás údaj o tom, že 20% respondentů pracuje ve státní správě. Domníváme se, že tento údaj není relevantní. K výši příjmu respondenti uvedli, že průměrně si na mzdu ve výši od 10.000,- Kč do 20.000,- Kč přijde 41% dotázaných. 28% chuligánů uvedlo, že mají pravidelný měsíční příjem v rozmezí od 20.000,- do 40.000,- Kč, což se dá v dnešní době považovat za velmi dobrý až nadstandardní příjem. Na částku do 10.000,- Kč měsíčně si přijde 31% z dotázaných, do této skupiny můžeme zařadit studenty a nezaměstnané.

Z otázek týkajících se rodinných poměrů vyplynulo, že 58% pochází z úplné rodiny, zbylých 42% respondentů nebylo vychováváno oběma rodiči nebo vyrostlo v některém ze sociálních zařízení. Téměř třetina respondentů je v současné době v manželském pomě-

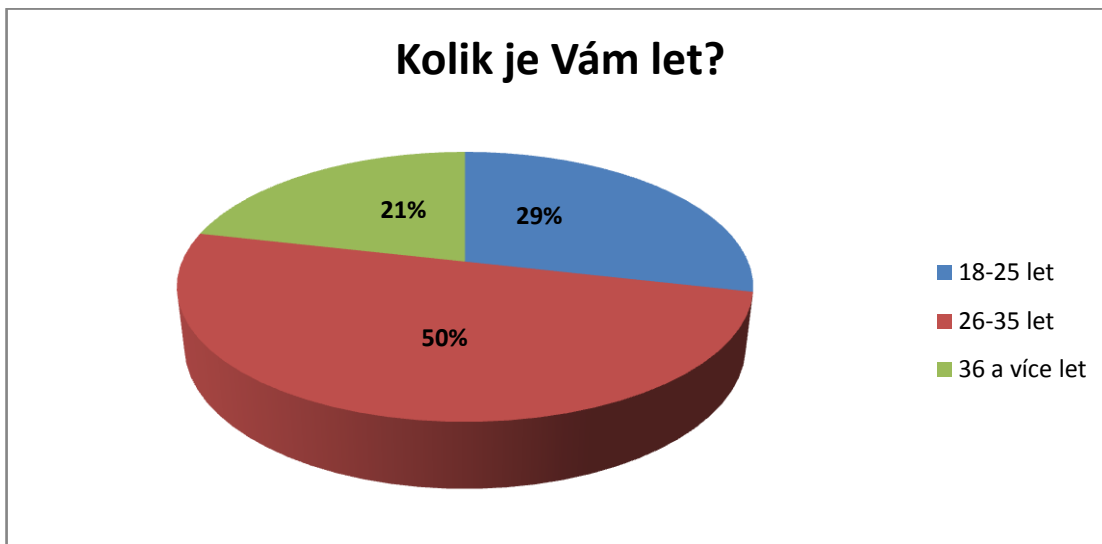
ru, 13% ze všech dotázaných je rozvedeno. Nejvíce, celých 58%, jsou svobodní. 53% respondentů uvedlo, že má jedno nebo více dětí, zbylých 47% je bezdětných.

Ze socioekonomického hlediska jsme zcela vyvrátili všeobecně zažitý pohled na fotbalové chuligány. Nelze tedy říci, že by fotbalové chuligánství bylo pouze záležitostí lidí nevzdělaných, především z rozvrácených rodin, z nižších sociálních vrstev, a že se převážně jedná o osoby z dělnické vrstvy obyvatelstva nebo osoby bez zaměstnání. Co se týká otázek rozvrácenosti rodinných poměrů a nezaměstnanosti, musíme podotknout, že tyto údaje kopírují současnou situaci ve společnosti v České republice.

V závěru dotazníku byly respondentům položeny dvě přímé otázky, a to, zda se považují za fotbalové chuligány, fotbalové fanoušky nebo fotbalové diváky, a zda byli v minulosti soudně trestáni. 42% uvedlo, že se považuje za fotbalové chuligány, 48% za fotbalové fanoušky a 10% za fotbalové diváky. Uvedená čísla nám potvrzují, že se nám podařilo dotazník distribuovat do námi zkoumaného prostředí. Na poslední otázku odpovědělo 26% respondentů tak, že byli v minulosti soudně trestáni, což potvrzuje, že se jedná o závadové prostředí nevhodné pro žáky základních a středních škol. K tomu je ovšem potřeba dodat, že v rámci otázky nebyla rozlišována trestná činnost, za kterou byl respondent odsouzen.

3.5 Dotazník pro policisty

Graf č. 11

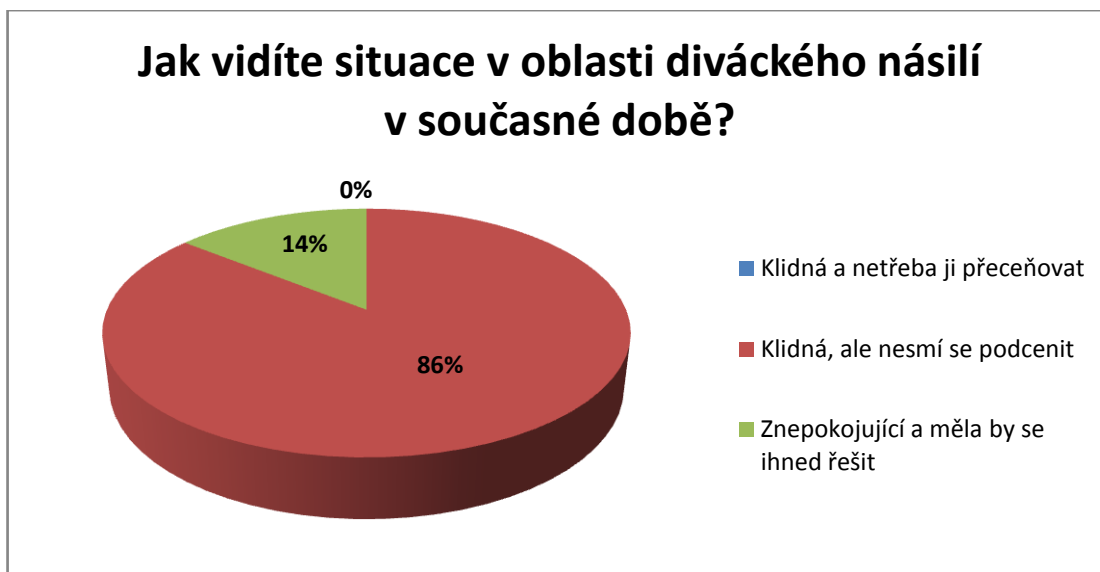
Z uvedeného grafu je zřejmé, že do výzkumu byli vybráni policisté různých věkových kategorií, a to z důvodu získání náhledu na danou problematiku od starších policistů s více zkušenostmi a jejich mladších kolegů. Polovina všech dotázaných policistů je ve věku od 26 do 35 let, 29% je ve věku od 18 do 25 let. Starších policistů ve věku od 36 let je celkem 21%.

Graf č. 11

Polovina z uvedených respondentů slouží u policie mezi 5 a 10 lety. Je zde také velké procento policistů do 5 odsloužených let. Zkušených policistů, sloužících u policie 10 a více let je nejméně, celkem 14%.

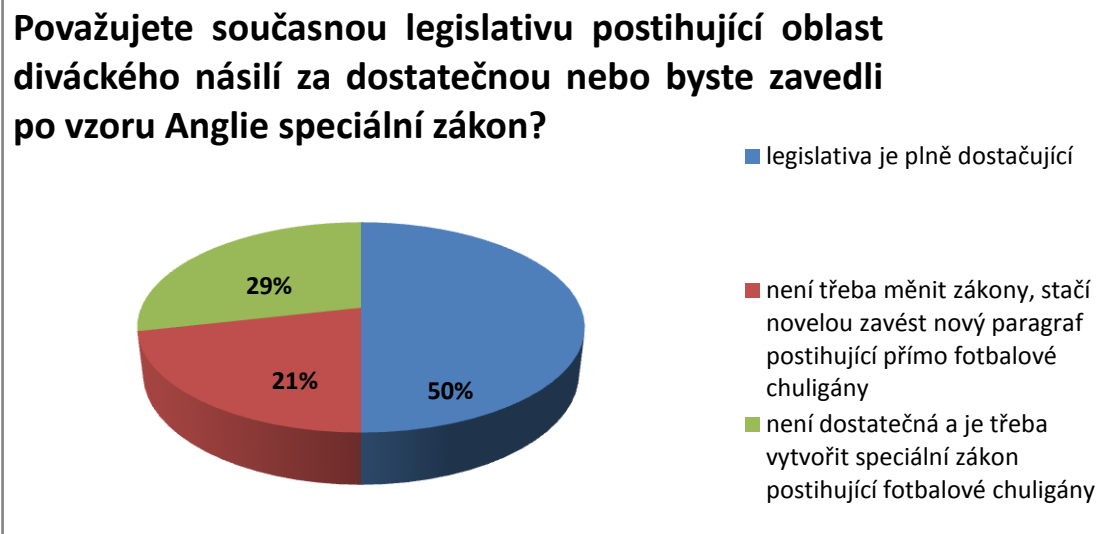
Graf č. 12

Uvedená otázka byla položena z důvodu, abychom zjistili osobní názor policistů na problematiku hooligans. Drtivá většina, celkem 86% dotázaných uvedlo, že je situace s diváckým násilím klidná, avšak se nesmí podcenit. 14% respondentů se domnívá, že je situace znepokojující a měla by se ihned řešit. To, že by byla situace s diváckým násilím klidná a není třeba ji přeceňovat, si nemyslí žádný z dotázaných.

V pořadí čtvrtá otázka dotazníku byla vybrána otázka otevřená, neboť jejím cílem bylo zjistit osobní názor dotázaných policistů, v čem vidí největší nebezpečí ze strany fotbalových chuligánů. Ve všech odpovědích bylo uvedeno, že chuligáni jsou nebezpeční svou agresivitou. Respondenti jako doplňující odpověď uváděli, že nebezpečí se skrývá v ničení majetku občanů, fyzickém napadání nezúčastněných lidí, ničení vybavení stadionů nebo možnou hrozbu pro mladé lidi.

Graf č. 13

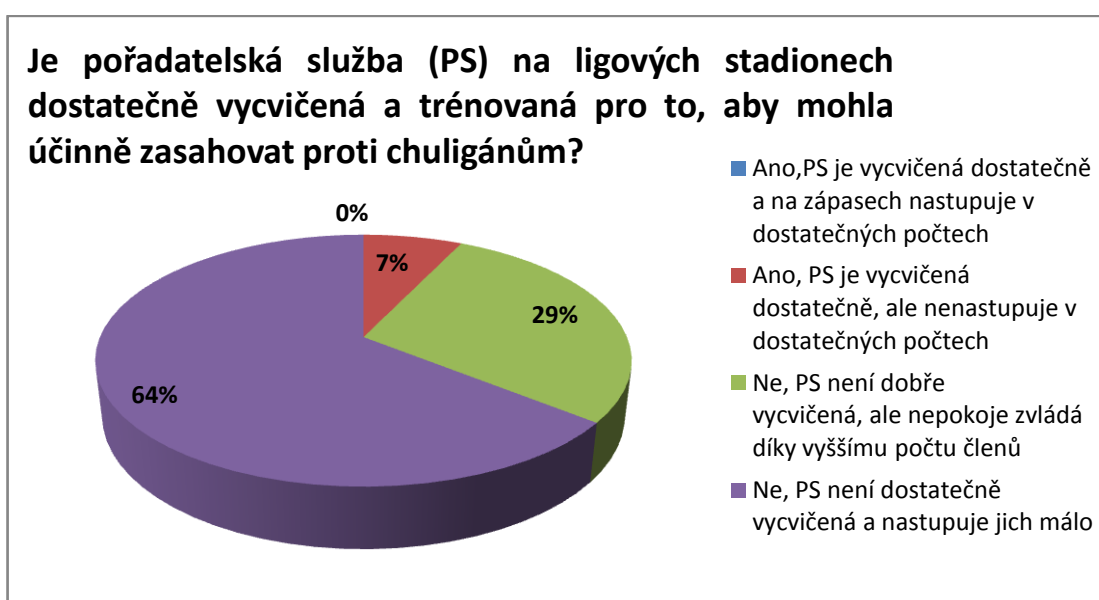
Polovina všech respondentů si myslí, že v oblasti diváckého násilí je platná právní úprava plně dostačující a není třeba ji měnit. Naopak druhá nejčastější odpověď respondentů byla opačná, tedy, že je třeba vytvořit speciální zákon postihující fotbalové chuligány. Celkem tak odpovědělo 29% lidí. Odpověď, že není třeba měnit platné zákony, pouze by se měly zákony novelizovat se zavedením speciálního paragrafového znění, které bude postihovat přímo fotbalové chuligány, zvolilo celkem 21% policistů.

Graf č. 14

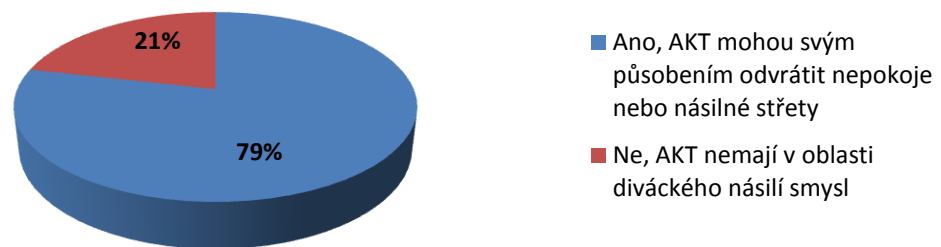
Situace, kdy policie na základě dohody s ČMFS odešla z fotbalových stadionů, byla velmi medializována z důvodu rozdílných názorů. Dle většiny dotázaných policistů, resp. dle 57% z nich je to krok správným směrem, protože na stadionu za fanoušky zodpovídá pouze bezpečnostní agentura. 29% policistů také uvedlo, že je to krok správným směrem, a to z důvodu, že policie na stadionech jenom zbytečně provokovala svou přítomností. Pouze 14% dotázaných uvedla, že stažení policie z fotbalových stadionů je nesprávné řešení, protože policii trvá déle, než je schopna zakročit v případě nepokojů.

Graf č. 15

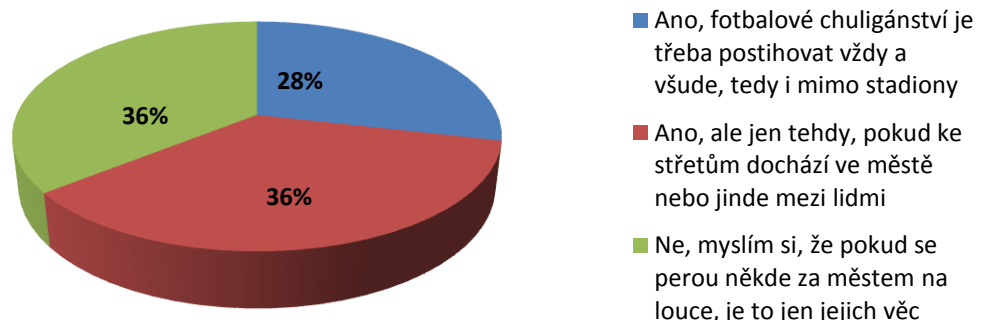
Téma, zdali má nebo nemá být pořadatelská služba aktivně zapojena řešit konflikty na fotbalových stadionech, se různí. Pohled dotázaných policistů, je téměř jednotný. 64% z nich si myslí, že pořadatelská služba je vycvičena dostatečně a na fotbalových zápasech nastupuje v dostatečných počtech. 39% respondentů uvedlo, že pořadatelská služba je vycvičena dostatečně, ale mělo by jí na fotbalová utkání nastupovat více. 7% dotázaných policistů uvedlo, že pořadatelská služba není vycvičená, ale nepokoje se jí daří zvládat díky vyššímu počtu členů. Žádný z policistů v dotazníkovém šetření neuvedl možnost, že by pořadatelská služba nebyla dostatečně vycvičená a na fotbalová utkání nastupovala pouze v omezených počtech.

Graf č. 16

Myslíte si, že má smysl na rizikové zápasy nasazovat antikonfliktní týmy? Mohou AKT v jednání s chuligány něčeho dosáhnout?

Antikonfliktní týmy jsou relativně novou zbraní policie ve snaze zabránit chuligánskému jednání. Drtivá většina dotázaných, celkem 79% policistů uvedlo, že nasazování AKT na riziková fotbalová utkání má smysl, neboť její členové mohou svým působením odvrátit nepokoje nebo násilné střety. 21% si myslí opak, tedy, že AKT nemají v oblasti diváckého násilí smysl.

Graf č. 17

Postihovali byste i střety chuligánů na odlehlých místech od stadionů?

Na otázku postihu radikálních fanoušků při konfliktech mimo stadiony i mimo města se dotázaní respondenti rozdělili rovnoměrně do tří skupin. 36% dotázaných uvedlo, že by se střety chuligánů měly postihovat, pokud k nim dojde pouze ve městech nebo mezi lidmi. Stejně procento dotázaných, tedy 36% dále uvedlo, že by se tyto střety, které probí-

hají na odlehlých místech, neměly postihovat, protože bitka chuligánů někde na louce je jenom jejich věc. 28% dotázaných ve své odpovědi uvedlo, že střety chuligánů je nutné postihovat vždy a všude.

Graf č. 18

Na poslední otázku dotazníku, tedy zdali jsou chuligáni řádně trestáni za své jednání, uvedlo 86% respondentů, že ne, pouze 14% se domnívá, že tomu tak je.

3.6 Dílčí závěr

Cílem dotazníku, který byl určen pro policisty z pořádkové jednotky, obvodního oddělení, a také Služby kriminální policie a vyšetřování bylo zjistit názory jejich příslušníků, nad problematikou diváckého násilí a fenoménu hooligans. Ke kvalitativnímu dotazníku bylo přizváno 14 těchto policistů. K dotazníkovému šetření byli vybráni respondenti napříč věkovým spektrem, ale také policisté sloužící u Policie České republiky jak delší dobu, tak i policisté, kteří jsou označováni za nováčky.

Prostřednictvím dotazníku jsme zjistili, že většina z dotázaných respondentů je ve věku od 26 do 35 let. Druhou největší skupinou, celkem tedy 29% dotázaných policistů, je ve věku od 18 do 25 let. Nejmenší skupinu tvoří policisté ve věku od 36 let. Z celkového počtu čtrnácti dotázaných se jedná o tři policisty. S touto otázkou, tedy otázkou věku, souvisí také následující otázka. Ta se snaží zjistit, jakou dobu dotazovaní policisté slouží nebo sloužili v pořádkové jednotce Policie České republiky. Přesně polovina policistů uvedla, že jejich služební poměr k Policii České republiky trvá mezi pěti až deseti lety. Veteránů, čili policistů sloužících více než deset let, je v dotazníkovém šetření celkem 14%. Do našeho šetření se dostali také policisté, kteří slouží u policie do pěti let. Jedná se o celkově 36%. Dle výše uvedeného nám vyplynulo, že jsme k dotazníkovému šetření získali policisty zkušené, sloužící u sboru více let, ale také policisty, kteří byli přijati do služebního poměru před relativně nedávnou dobou.

V dotazníku jsme užili otázku, zdali si policisté myslí, že je situace v oblasti diváckého násilí v České republice klidná nebo ne. Drtivá většina respondentů, celkem 86% uvedla, že situace v České republice klidná je, avšak nesmí se podcenit. U 14% dotázaných převládá názor, že situace v oblasti diváckého násilí je znepokojující a měla by se ihned řešit. To, že by byla klidná a neměla by se přeceňovat nebo zveličovat neuvedl žádný z dotázaných policistů. Odpověďmi se nám podařilo zjistit fakt, že situace v České republice není zdaleka tak nebezpečná jako v jiných zemích Evropy, ale v žádném případě nesmí dojít k podcenění možné nebezpečí.

V pořadí jako čtvrtá otázka dotazníku pro policisty byla zvolena otázka otevřená, neboť jejím cílem bylo zjistit osobní názor dotázaných policistů, v čem vidí největší nebezpečí ze strany fotbalových chuligánů. Ve všech odpovědích bylo uvedeno, že chuligáni jsou nebezpeční svou agresivitou. Respondenti jako doplňující odpověď uváděli, že nebezpečí se skrývá v ničení majetku občanů, fyzickém napadání nezúčastněných lidí, ničení

vybavení stadionů nebo možnou hrozbu pro mladé lidi. Je tedy zřejmé, že policisté berou problematiku hooligans, jako reálnou hrozbu vnitřní bezpečnosti České republiky.

Problematikou současné právní úpravy se zabývá otázka č. 5 našeho dotazníku. Polovina dotázaných respondentů považuje současnou legislativu za plně dostačující. Naopak 29% si myslí, že není dostatečná a je třeba vytvořit speciální zákon postihující pouze fotbalové chuligány, jako to bylo učiněno např. v Anglii. 21% respondentů uvedlo, že není třeba měnit zákony, stačilo by pouze novelou zavést paragraf postihující přímo fotbalové chuligány. Tímto se nám podařilo zjistit názor policistů, ze kterého vyplývá, že současná právní legislativa je dostačující, ale mohlo by dojít k zavedení nových úprav, které by postihovaly přímo fotbalové chuligány.

Velmi diskutovanou otázkou je, že se policie stáhla z fotbalových stadionů a problematiku diváckého násilí přímo na fotbalových stadionech přenechala bezpečnostním službám. Většina dotázaných policistů, celkem 57% jako odpověď uvedla, že se jedná o správné opatření, neboť za fanoušky na fotbalových stadionech zodpovídá právě bezpečnostní služba. S touto odpovědí souhlasilo dalších 29% respondentů, kteří spíše zvolili důvod, že policie na stadionech svou přítomností fotbalové chuligány jenom provokovala. Odpověď, že se jedná o nesprávné řešení, neboť policii trvá déle, aby mohla řádně a včas zakročit, zvolilo 14% dotázaných. U většiny policistů tedy převládá názor, že uvedené opatření je vhodné a s tímto souhlasí. S touto otázkou je úzce spjata i otázka následující, tedy v pořadí šestá. Respondentů jsme se dotázali, zda-li se ze svých zkušeností domnívají, že je pořadatelská služba, která zakročuje proti výtržníkům na stadionech řádně vycvičená a trénovaná. Velké procento, tedy 64% respondentů uvedlo, že tomu tak není, a že na řešení násilností na stadionech nastupuje bezpečnostní služba v omezeném počtu členů. 29% respondentů zvolilo obdobnou odpověď, tedy, že pořadatelská služba není řádně vycvičena na zásahy proti chuligánům, avšak se jí daří tyto nepokoje zvládat díky většímu počtu členů. Jako správnou odpověď, tedy, že je pořadatelská služba dostatečně vycvičena, ale nastupuje k řešení konfliktních situací v malém počtu, uvedl jediný respondent. Odpověď, že by bezpečnostní služba byla řádně vycvičena a na chuligány nastupovala v dostatečných počtech, neuvedl žádný z respondentů. Je tedy zřejmé mínění dotázaných policistů, kteří se domnívají, že pořadatelská služba není řádně vycvičena. K rozchodu názorů dochází pouze ve věci, zda-li nastupují členové bezpečnostní služby k řešení konfliktů v dostatečných počtech.

Policie v boji proti diváckému násilí přijala mnoho bezpečnostních opatření. V nedávné době, přesněji v roce 2006, převzala myšlenku Německé policie a vytvořila Antikonfliktní týmy, které mají svým působením zabránit nepokojům a násilným střetům. Policisté v dotazníkovém šetření uvedli, že AKT skutečně mohou svým působením odvrátit nepokoje nebo násilné střety. Je to názor 79% dotázaných policistů. 21% z celkového počtu policistů si to nemyslí a uvedli, že AKT nemají v boji proti diváckému násilí smysl. Z dostupných informačních zdrojů se nám potvrdil fakt, že většinový názor respondentů potvrzují i statistické výsledky Antikonfliktních týmů na území České republiky.

Na otázku, zda-li by dotázaní policisté postihovali i střety chuligánů na odlehlých místech od fotbalových stadionů se nám nepodařilo zjistit jasnou odpověď. 36% respondentů uvedlo, že by se tyto střety měly postihovat pouze, pokud by k nim docházelo mezi lidmi nebo v částech měst. Stejně procento policistů uvedlo, že by střety nepostihovali z důvodu, že pokud se chuligáni perou někde na louce za městem, je to jenom jejich věc. 28% z dotázaných však uvedlo, že chuligánství je třeba postihovat vždy a všude. Názory policistů se tedy na tuto otázku zjevně liší.

Poslední otázkou dotazníku bylo zjistit názor policistů, zdali se domnívají, že je chuligánství v současné době řádně trestáno. Negativně se vyjádřila drtivá většina dotázaných. Jedná se celkem o 86% z respondentů. Možnost, že by chuligáni byli řádně trestáni za své skutky, neuvedl žádný z policistů. Dva z dotázaných policistů, jedná se o celkově 14%, neví, zda-li se toto jednání řádně postihuje.

Provedeným dotazníkovým šetřením mezi příslušníky Policie České republiky jsme zjistili, že chuligánství je z jejich pohledu chápáno jako hrozba pro společnost. Bylo by také vhodné, zaměřit se na otázku legislativy, řádného vycvičení bezpečnostních agentur, ale hlavně by mělo dojít v posunu trestání chuligánů, které je bráno jako silně nedostačující.

4 NÁVRH ZÁSAD POSTUPU V BOJI PROTI DIVÁCKÉMU NÁSILÍ

Legislativa a prevence jsou nejdůležitějšími nástroji v boji proti diváckému násilí. Je důležité, aby všechny tyto nástroje fungovaly a spolupracovaly. Nejzákladnější je však legislativa, která umožňuje stíhání a hlavně trestání fotbalových chuligánů. A prevence? Vzhledem k tomu, že na prevenci nebyl brán zřetel a tato u nás téměř nefungovala, je fotbalové chuligánství právem bráno jako jeden z velkých problémů společnosti. V následujících podkapitolách si tedy jednotlivé nástroje v boji proti diváckému násilí podrobněji rozebereme.

4.1 Legislativa

Ne každé jednání, kterých se fotbaloví chuligáni dopustí, musí být trestným činem. Pokud nejsou naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, je na tyto osoby hleděno jako na přestupce. Podle zákona č. 200/1990 Sb., tedy zákona o přestupcích, se fotbaloví chuligáni nejčastěji dopouští těchto přestupků:

- **přestupek proti veřejnému pořádku dle § 47 zák. č. 200/1990 Sb.** – tohoto protiprávního jednání se dopustí ten, kdo neuposlechne výzvy policisty, budí veřejné pohoršení, znečistí veřejné prostranství, nebo poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání veřejných sportovních akcí.
- **přestupek proti občanskému soužití dle § 49 zák. č. 200/1990 Sb.** - tohoto protiprávního jednání se dopustí ten, kdo jiného urazí nebo vydá v posměch, vyhrožuje mu újmou na zdraví nebo způsobí drobné ublížení na zdraví.
- **přestupek proti majetku dle § 50 zák. č. 200/1990 Sb.** - tohoto protiprávního jednání se dopustí ten, kdo odcizí, zničí nebo poškodí věc v hodnotě do 5000,- Kč. [11]

Za spáchání výše uvedených přestupků se pachatel vystavuje postihu. Jediný možný trest je však pouze pokuta. Nevýhodou je, že ani policie, ani správní orgán, který řeší přestupkovou agendu, nevidují osoby, které se dopustily přestupků právě v souvislosti s fotbalovým chuligánstvím. To zcela znemožňuje policii odhalovat chuligány, kteří se dopouští tohoto jednání opakovaně a případně změnit právní kvalifikaci skutku.

Tedy, když jednání fotbalových chuligánů překročí zákonem danou hranici nebezpečnosti pro společnost a jsou naplněny všechny znaky skutkové podstaty, hovoříme o takovém jednání jako o spáchání trestného činu.

Fotbaloví chuligáni se nejčastěji dopouští trestných činů, které jsou uvedeny v Trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. Jedná se především o trestné činy:

- **Výtržnictví dle § 358 trestního zákoníku**

„Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“ [10]

- **Poškození cizí věci dle § 228 trestního zákoníku**

„Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“ [10]

- **Ublížení na zdraví dle § 146 trestního zákoníku**

„Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.“ [10]

- **Násilí proti úřední osobě dle § 325 trestního zákoníku**

„Kdo užije násilí

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.“ [10]

Vláda, obce, Českomoravský fotbalový svaz i Policie České republiky již několik let volají po přijetí zákona, který by výslovně obsahoval tresty pro fotbalové chuligány. Tento zákon je v platnosti např. v Anglii. V trestním zákoníku, který je účinný ode dne 01. 01. 2010, se dočkali alespoň částečně. V § 52 trestního zákoníku je začleněn druh trestu „Zákaz vstupu na sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce“. [10] Dle ustanovení § 76 trestního zákoníku může soud takový trest uložit v případě, že se pachatel dopustil úmysl-

ného trestného činu v souvislosti s návštěvou sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce. Trest může být uložen až na deset let a spočívá v tom, že se zakazuje odsouzenému po dobu trvání trestu účast na stanovených akcích. Podle § 77 trestního zákoníku pak může probační úředník, který vykonává dohled nad výkonem stanoveného trestu, stanovit odsouzenému, aby se v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce dostavoval k určenému útvaru Policie České republiky. [10] V případě porušení těchto podmínek se odsouzený dopouští přečinu Maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 trestního zákoníku. Trestní sazba je zde stanovena až na tři léta.

Až do vydání zákona č. 40/2009 Sb. byla legislativa v boji s fotbalovým násilím neuspokojivá. V České republice zatím není nutné, aby byl vytvořen speciální zákon, který by postihoval pouze fotbalové chuligány, protože můžeme tyto osoby postihovat dle již platných právních předpisů. Významným skutkem se stalo zavedení trestu zákazu vstupu na sportovní akce až na deset let, což je trest, který lze z hlediska represe i prevence považovat za dostatečný a do jisté míry i odstrašující.

Podle emailového sdělení Probační a mediační služby České republiky bylo v roce 2012 odsuzujícím rozsudkem soudu potrestáno zákazem vstupu na sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce kolem 50 chuligánů. Pro srovnání musíme uvést, že v roce 2011 bylo stejným způsobem potrestáno 45 osob. Jedná se tedy o mírný nárůst. Důležité však je, že soudy tento trest využívají.

Analýzou uvedeného trestu ve spisech napadlých v roce 2012 bylo zjištěno, že většina z těchto trestů je v současné době ještě vykonávána. V jednom případě byl trest ukončen vykonáním a ve dvou případech byl trest ukončen, neboli zrušen souhrnným trestem - § 45 trestního zákoníku.

4.2 Prevence

Aby byl zvládnut problém diváckého násilí, je velmi nutné, aby represivní i preventivní stránka byla vyvážená. Nelze působit preventivně, pokud nehrozí vysoký trest. Důležitým krokem bylo přijetí zcela nového trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce, který lze uložit až na deset let.

Jako jeden způsob prevence lze považovat sociální práce s fanoušky. Cílem je pozitivně ovlivnit chování a chápání problému diváckého násilí mezi fanoušky. U dětí a mládeže je velmi důležité působit tak, aby mezi nimi došlo k výběru vlastních pozitivních hodnot

a stávali se z nich slušní fanoušci. V ojedinělých případech se můžeme setkat s besedami fotbalových klubů a jejich fanoušky, toto však nelze považovat za systémovou práci. Fotbalové kluby nenavázaly kontakt s problémovými fanoušky, a proto u nich zvítězil předpoklad, že jinak, než represí s nimi bojovat nelze. Některé fotbalové kluby uzavřely s radikálními fanoušky nepsanou dohodu, která je spíše dohodou obchodní, která poskytuje fanouškům např. bezpečnou pyrotechniku, permanentky výměnou za slušné chování těchto osob na stadionu. Toto opatření bylo učiněno z důvodu sankcionování fotbalových klubů ze strany ČMFS (Českomoravský fotbalový svaz). O těchto dohodách by se však dalo diskutovat.

Fotbalové zápasy navštěvuje stále více dětí ve věku od 10 do 15 let, které na fotbalových zápasech hledají zábavu, vzrušení, nové přátele a sebeuplatnění. Zde dochází k situacím, že si dítě vybere svůj lidský nebo sportovní vzor. Vzorem se zde může stát jak fotbalista jeho oblíbeného fotbalového klubu, tak i fotbalový chuligán. Právě na tuto skupinu by se měla prevence nejvíce vztahovat. U skupin dětí v uvedeném věku se využívá prevence primární. Ta může být nespecifická nebo specifická.[20]

Nespecifická primární prevence se zaměřuje na posílení osobnosti a schopnosti člověka a na umění zvládat a řešit problémy. Vychází z podstaty naplňovat své potřeby, nadání a vede dítě k poznání, při kterém nachází poučení v běžných životních situacích, ovšem za té podmínky, že je současně poskytnuta pravdivá informace. Obsahem nespecifické prevence je rozvoj harmonické osobnosti, rozvoj nadání, pohybových a sportovních aktivit podporujících zdravý životní styl. Dítě pak přijímá odpovědnost za svůj život a své zdraví. Jde o aktivity, které pomáhají snižovat riziko vzniku a rozvoje nežádoucích forem chování, a to zejména lepším využíváním a organizací svého volného času. [15]

Za nespecifickou primární prevencí můžeme považovat tato opatření a aktivity:

- pořádání sportovních akcí pro žáky škol, stejně jako i pro neaktivní žáky, turnaje pořádané mezi třídami, školami
- začlenění problematiky diváckého násilí do preventivních programů na školách. Na školách, kde tyto programy nejsou, alespoň uspořádat diskusi a přednášky s cílem posilovat právní a sociální podvědomí.
- Nabídka volnočasových aktivit jako mohou být různé zájmové kroužky, výlety, apod.

Mezi specifickou primární prevencí zahrnujeme aktivity a programy zaměřené specificky na předcházení a omezování jednotlivých forem rizikového chování dětí a mládeže. Snahou této prevence je, aby cílová skupina získala dovednosti, znalosti a postoje podporující zdravý životní styl. Tyto nástroje by pak měly dokázat uplatnit ve svém chování, a to nejen po dobu trvání programu, ale i v budoucnosti. [15]

Za jeden ze způsobů specifické primární prevence můžeme považovat projekt Junior fanklubů. Jedná se o projekt, který si klade za cíl oslovit děti ve věku 8 – 12 let, které mají náklonnost k fotbalu, dění kolem něj a nejsou nikde organizovány. Je jim k dispozici klubové zázemí a mají vytvořen program na celý týden. Děti následně získávají vztah k fotbalovému klubu, jsou jim poskytovány různé výhody, jako užívání klubovny, kontakt se samotnými hráči klubu, vstupenky na zápas za symbolické vstupné, vlastní sektor v hledišti, aj. V rámci tohoto programu funguje také tzv. clubworker, který dětem pomáhá řešit různé problémy, stejně jako jiná poradní centra. Předpokladem pro fungování je však spolupráce s rodiči a propojení na specializovaná pracoviště jako pedagogicko-psychologická poradna pro děti a mládež a jiné.

Z obdobných projektů by mohly těžit především fotbalové kluby, kterým by se taková opatření mohla vyplatit ve formě nové generace pozitivně naladěných fanoušků. Současně by mělo dojít k izolaci iniciátorů násilností, kteří by neměli získávat nové obdivovatele a potencionální nové členy chuligánských gangů.

V České republice se ovšem prevence pohybuje spíše v oblasti teorie než praxe. Měli bychom si vzít příklad z některých západoevropských a severoevropských zemí. Tam na primární i sekundární úrovni prevence existují programy pro fanoušky zaměřené na spolupráci místní samosprávy a fotbalových klubů. Cílem těchto programů například v Německu je zlepšení vztahů mezi fanoušky, policií a fotbalovými kluby. V Nizozemí zase chtějí podpořit sociální schopnosti a zaměstnatelnost odsouzených chuligánů, a to posílením jejich vazeb s fotbalovými kluby. Jedním z příkladů je groningenký projekt, který propojuje místní samosprávu, pracovníky pro mládež, klub, policii a státní zastupitelství. Odsouzení chuligáni absolvují školení, kde se učí ovlivňovat své sklony k násilí a zlepšovat atmosféru a bezpečnost na domácích zápasech. Chuligáni, kteří mají zákaz vstupu na zápasy, pak mají možnost využívat jiné aktivity. Navíc se musí hlásit v době konání zápasu na oddělení policie. Policie navíc dostává týdenní zprávy o chování fanoušků s uděleným zákazem a v případě dobrého chování jim může být trest zkrácen. [9]

V rámci dalšího projektu, který probíhal v Cambuur-Leeuwardenu, zase probíhaly akce na základních školách se zaměřením na poradenskou činnost. V rámci tohoto projektu se pracovníci věnují chuligánům se zákazem vstupu na zápasy v rámci tzv. mentorského programu s cílem odstranit nebezpečí opakovatelnosti jednání, neboli recidivě a dokonce i zlepšit jejich zaměstnanost. Jako odměna pro chuligány, kteří s násilím chtějí skončit je opět možnost snížení délky trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce. [9]

4.3 Mezinárodní, státní a regionální opatření

Fotbalové násilí je skutečným celosvětovým problémem, které neřeší pouze fotbalové organizace a orgány činné v trestním řízení, ale také nadnárodní organizace jako je například Rada Evropy. Je zcela jasné, že svět trápí větší problémy, jako jsou např. terorismus, ale fotbalové násilí také nelze podceňovat. I zde dochází k usmrcení osob a materiální škody jsou obrovské. Jako varovný signál může být brán fakt, že mezi chuligány se stále více objevují mladí lidé nebo dokonce děti. Tento společenský problém je řešen na několika úrovních:

- mezinárodní úroveň
- státní úroveň
- regionální úroveň [8]

Na mezinárodní úrovni se touto problematikou zabývá Rada Evropy. Tato organizace navrhla Evropskou úmluvu k diváckému násilí, která vstoupila v platnost v roce 1985. Česká republika se k této úmluvě připojila v roce 1995, kdy hlavním cílem je zabránit nechtěným výtržnostem a omezit divácké násilí na sportovních utkáních. Dle této úmluvy musejí připojené státy zajistit zejména:

- *přiměřené veřejné prostředky na zamezení násilných a protiprávních incidentů na stadionech, v jejich bezprostřední blízkosti a na přístupových cestách využívaných diváky,*
- *úzkou spoluprací a uspokojivou výměnu informací mezi policejními složkami v různých lokalitách, které provádějí nebo mohou provádět dohled nad sportovním utkáním,*

- *přijetí a aplikace legislativy, která stanoví přiměřené tresty pro osoby, které byly shledány vinnými z trestných činů spojených s diváckým násilím. [8]*

Jako další část úmluvy jsou doporučena opatření, která mají za úkol potírat divácké násilí a chuligánství:

- *stavět stadiony z vhodných materiálů tak, aby byly pro divák bezpečné, nenapomáhaly vzniku zbytečných konfliktů mezi diváky, umožňoval přehlednou práci s davem, byly vybaveny vhodnými hrazeními či bariérami a neomezovaly práci bezpečnostních a policejních složek,*
- *oddělovat fanoušky soupeřících mužstev přidělováním míst na oddělených tribunách,*
- *zabezpečit oddělení fanoušků pečlivou kontrolou prodeje vstupenek a zvýšeným dohledem zejména v okamžicích těsně před zahájením utkání,*
- *vyločit ze stadionů nebo zakázat vstup na utkání a stadiony vyhlášeným výtržníkům nebo lidem pod vlivem alkoholu nebo drog,*
- *vybavit stadiony kvalitním ozvučením a maximálně ho využívat pro zachování pořádku mezi diváky,*
- *zakázat vnášení alkoholických nápojů diváky na stadion, omezit nebo nejlépe zakázat prodej a distribuci alkoholických nápojů na stadionech, přičemž všechny nápoje by měly být prodávány v bezpečných obalech,*
- *zamezit při vstupních kontrolách vnášení pyrotechnického zboží nebo jakýchkoli předmětů, které by mohly ohrozit zdraví ostatních diváků,*
- *zajistit spolupráci styčných důstojníků s dalšími spolupracujícími složkami již před zahájením utkání tak, aby byla zaručena součinnost při zvládnutí davu. [8]*

Problematikou diváckého násilí se nezabývá pouze Rada Evropy, ale i další organizace, za které jmenujme alespoň Svaz evropských fotbalových asociací, který je po celém světě znám pod zkratkou UEFA, dále Mezinárodní federace fotbalových svazů, známou pod zkratkou FIFA. Rasismem ve fotbale se zabývá spolek s názvem FARE, jeho kampaně řeší diskriminaci a využívají fotbal jako prostředek k překonání sociálního vyloučení.

Na státní úrovni plní hlavní úkol při zajištění veřejného pořádku, zabezpečení ochrany života a zdraví osob a jejich majetku Policie České republiky. Jediný vhodný ná-

stroj, který tato represivní složka státu pro boj s diváckým násilím měla, byly pořádkové jednotky, známé pod mediálním označením „těžkooděnci“ nebo také „zakuklenci“. Tyto policejní jednotky se na fotbalové stadiony umísťovaly takticky, resp. na místa, kde je fanoušci měly neustále na očích. Tímto způsobem se policie snažila o demonstraci síly. O účinnosti této taktiky by se však dalo polemizovat. Policisté byli ve spoustě případů postaveni přímo pod kotlem fanoušků. Toho chuligáni velmi rádi využívali, protože v davu měli pocit anonymity a po policistech házeli různé předměty. Navíc se na tribuně nacházeli výše, což jim poskytovalo psychologickou podporu výše postaveného. Při jakémkoliv náznaku možného střetu, policisté obstoupili dav fanoušků v kotli, což mělo za následek zhoršení již vyhrocené situace. Od těchto praktik muselo být upuštěno a bylo zapotřebí nalézt jiná řešení. V současné době policie řeší monitorování fanoušků osobami v civilním oblečení a v malém počtu uniformovaných policistů. Důvodem je nevyvolávat ve fanoušcích možnou agresi a také dojem, že se policie chystá k silnému střetu. Jako další zbraň proti zabránění násilí používá policie antikonfliktní týmy. Policisté v těchto týmech jsou také civilně oblečení a snaží se s chuligány navázat komunikaci, která by měla vést k uklidnění situace. Vždyť heslo Antikonfliktního týmu Policie České republiky zní „Verbum non arma“, tedy „Slovem místo zbraně“. Pokud tyto týmy neuspějí, jsou v záloze přichystány dostatečné počty policistů v protiúderových kompletech připravených k razantnímu zákroku a obnovení veřejného pořádku.

Pořadatelé fotbalových utkání přenechávali veškerou starost o fanoušky na policii a to nejen v okolí stadionu, ale i na něm. Za takové jednání jim však nehrozil žádný postih. Neexistovala totiž norma, která by pořadatele fotbalových utkání jakkoli sankcionovala. Vzhledem k tomu byla policie nucena suplovat pořadatelskou službu. Česká republika se tímto lišila od ostatních fotbalových klubů v Evropě. Zde je zcela běžné, že chování fanoušku na stadionu má na starost právě soukromá pořadatelská služba. Divácká veřejnost si nepřeje přítomnost policie na stadionech, neboť tato v nich vyvolává negativní pocity. Z tohoto důvodu byla policie ze stadionu stažena a ponechána v záloze pro případ, že by došlo k narušení veřejného pořádku, na které by bezpečnostní služba nestačila. Toto bylo také včleněno do zákona č. 115/2011 Sb., O podpoře sportu. Podle tohoto zákona má Policie České republiky po pořadateli utkání žádat náhradu nutných výdajů spojených s obnovením veřejného pořádku, pokud pořadatelé prokáže, že neučinil vše potřebné k eliminaci protiprávního stavu. Jedná se o jasný vzkaz fotbalovým klubům, aby se začaly problematikou diváckého násilí důsledně zabývat a tomuto jednání se snažili zabránit. Policie se

v rámci spolupráce snažila fotbalovým klubům pomoci v začátcích boje s diváckým násilím a vypracovala pro ně manuál s názvem „Bezpečí na sportovních utkáních“. Dne 16. 02. 2009 byla přijata Dohoda mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií České republiky, která mj. obsahuje:

- vymezení zásad a formy spolupráce Policie České republiky a fotbalového svazu při konání mezinárodních fotbalových utkání a fotbalových utkání v rámci ČMFS
- vyjmenování požadavků na stavebně-technické vybavení stadionů
- upravení výcviku a činnosti pořadatelské služby [14]

Na regionální úrovni má k zamezení fotbalového násilí největší vliv samotný fotbalový klub. Ten je v mnoha případech podřízen Českomoravskému fotbalovému svazu, který je organizátorem fotbalu na všech jeho úrovních. Hlavním úkolem ČMFS je pečovat o kladný rozvoj fotbalu, tedy stanovuje pravidla hry, organizuje soutěže, podporuje rozvoj mládeže. Má ale právo i trestat a to jak samotné hráče nebo rozhodčí, tak i fotbalové kluby. Má tedy největší vliv na fotbal jako takový. Přivádí do fotbalových klubů mládež, a tedy jim do určité míry organizuje volný čas. Od toho si slibuje zabránění dětem z měst či vesnic vést zahálčivý život. Fotbal navíc vede k disciplíně, pozitivním občanským postojům a zdravému způsobu života. [8]

Mezi hlavní povinnosti, které fotbalový klub v návaznosti na zabránění diváckého násilí má, patří:

- vybudování odpovídajícího sportovního zařízení
- vytvoření návštěvního řádu
- zajištění pořadatelské služby

Fotbalové kluby v České republice mají právě s budování odpovídajících fotbalových stadionů velké problémy. Jedná se o finančně velmi náročné aktivity, které k ekonomickým možnostem některých klubů vyžadovaly několikaleté šetření. Na základě toho fotbalové kluby požadovaly po ČMFS udělení výjimek, které se jim dostaly. V současnosti již většina stadionů základním požadavkům odpovídá, rozhodně však nemohou konkurovat komfortu a bezpečnosti stadionů v zahraničí.

Mezi důležité opatření ze strany fotbalových klubů bylo vytvoření odpovídajícího návštěvního řádu. Každý návštěvník zakoupením vstupenky a samotným vstupem na sta-

dion vyjadřuje souhlas s podmínkami uvedenými v návštěvním řádu a těmito je povinen se řídit. Mezi hlavní podmínky vybíráme:

- návštěvník musí respektovat návštěvní řád a chovat se v rámci slušných pravidel chování,
- osoby zjevně pod vlivem alkoholu nebo návykových látek či osoby narušující návštěvní řád nemusí být na stadion vpuštěny, popřípadě mohou být vyvedeny z prostoru stadionu,
- návštěvník je povinen strpět v případě potřeby prohlídku (za použití technických prostředků) své osoby a zavazadel za účelem zjištění, zda do areálu nepřináší nebezpečné a nepovolené předměty uvedené v návštěvním řádu, v kladném případě zjištění nebude vpuštěn do areálu,
- při zjištění porušení návštěvního řádu má klub v případě potřeby oprávnění vykázat z areálu osobu, která tento řád narušila a zakázat jí na určitou dobu vstup do areálu stadionu,
- na dodržování návštěvního řádu dohlíží se souhlasem majitele pořadatelská a bezpečnostní služba, jakož i policie. [16]

V posledním uvedeném bodě byl největší problém. Fotbalové kluby přenechávaly veškerou činnost policii. Ke změně došlo díky dohodě mezi ČMFS a Policií České republiky. Pořadatelská služba tedy převzala své povinnosti a také byla nucena učinit určité změny ve vlastních řadách. Čím dál méně jsou v řadách bezpečnostních služeb k vidění důchodci nebo mladí studenti, kteří brali působení v těchto organizacích jako snadnou možnost přivýdělku. Policie se však nezřekla svých povinností a tedy stále platí, že pokud bezpečnostní služba nedokáže obnovit veřejný pořádek na stadionu, požádá cestou hlavního pořadatele o zákrok Policií České republiky. Odpovědný důstojník celou situaci vyhodnotí a o případném zákroku policie rozhodne.

4.4 Dílčí závěr

Problematiku návrhu manuálu k zabránění diváckému násilí na fotbalových stadionech jsme zpracovali na již známých postupech v zahraničí, kde je chuligánství považováno za velkou hrozbu. Tyto postupy jsme dále převedli na problematiku diváckého násilí v České republice. Je nutno podotknout, že námi uvedený postup, tzn. represe, legislativa a

prevence musejí jít ruku v ruce, neboť ne sebe úzce navazují. K zabránění diváckému násilí je nutné, aby všechny dotčené orgány řádně spolupracovaly a neposkytly fotbalovým výtržníkům možnost projevit své agresivní sklony. Pokud však k těmto projevům již dojde, je nutné, aby pachatelé tohoto jednání byli za své skutky řádně a včas potrestáni.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit problematiku diváckého násilí ve zvolených zemích Evropy a v České republice, také získat náhled a názor zúčastněných osob. V teoretické části práce jsme se zabývali vznikem, vývojem a současností diváckého násilí. V praktické části jsme formou kvalitativního dotazníku zjišťovali, zda-li se potvrdí zažitý názor, že fotbaloví chuligáni jsou lidé nevzdělaní, především z rozvrácených rodin, z nižších sociálních vrstev a převážně se jedná o osoby z dělnické vrstvy obyvatelstva nebo osoby bez zaměstnání. Dále jsme formou kvalitativního dotazníku získali názory policistů, kteří proti diváckému násilí a chuligánství často zasahují.

Divácké násilí se jako vlna rozšířilo ze své kolébky do ostatních zemí Evropy a následně do celého světa. Tento sociálně-patologický jev nezadržitelně pronikl i na stadiony v České republice. Česká republika ovšem nebyla připravená na tento nový fenomén a chuligáni tak měli volné pole působnosti. Je důležité si uvědomit, že tímto jednáním je ohrožena zejména dospívající mládež. Množství odborných publikací poukazuje na stále se snižující věk kriminality mladistvých. Fotbalové chuligánství není v tomto směru výjimkou. Bylo nutné, aby se tímto problémem fotbalového násilí začala nekompromisně zabývat policie. Na potlačení chuligánského řádění byly zřízeny speciální pořádkové jednotky, které se snažily na stadionech nastolit pořádek. Díky tomu docházelo k množstvím konfliktů mezi policií a chuligány. Z důvodu chybějící legislativy a nedostatku důkazních prostředků však docházelo k potrestání viníků jen zřídka. Jako jedno z možných řešení se ukázalo zřízení kamerového systému na stadionech, a také zavedení různých trestů. Především pak zavedení alternativního trestu zákaz vstupu nasportovní, kulturní nebo jiné společenské akce. Díky těmto opatřením došlo k omezení fotbalového násilí na stadionech. Chuligáni byli nuceni si začít domlouvat konfrontační střety na odlehlých místech mimo fotbalové stadiony.

Téma fotbalového násilí není možné obsáhnout zcela do všech podrobností. Fotbalové násilí ze světových stadionů nezmizí dříve než samotná hra. Společnost má samozřejmě rozdílné názory na problematiku hooligans, většina to však chápe jako negativní jev. Je nutné se tímto fenoménem zabývat a to jak na poli represe tak hlavně na poli legislativy a prevence.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK, Josef a SUCHÁNEK, Marek. *Fotbalové chuligáni: evropská dimenze subkultury*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2004. 181 s. ISBN 80-903333-0-3.
- [2] BUFORD, Bill. *Sám mezi rowdies*. 1. vyd. Nové Sedlo u Lokte: Zdeněk Plachý, 2005. 237 s. ISBN 80-903556-0-9.
- [3] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 3. vyd., v nakl. Portál 1. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.
- [4] KING, Martin a KNIGHT, Martin. *Hoolifan: třicet let násilí*. 1. vyd. Nové Sedlo u Lokte: Vydavatelství & Nakladatelství Zdeněk Plachý, 2005. 175 s. ISBN 80-903556-1-7.
- [5] MIKŠÍK, Oldřich. *Hromadné psychické jevy: (psychologie hromadného chování)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 269 s. ISBN 80-246-0930-4.
- [6] SEKOT, Aleš, ed. et al. *Kapitoly ze sportu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sportovních studií, 2004. 200 s. ISBN 80-210-3531-5.
- [7] SLEPIČKA, Pavel a PEKÁREK, Jiří. *Sportovní diváctví: rozbor negativních jevů na stadiónech: prevence proti diváckým výstřelkům*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1990. 213 s. Spartakus. ISBN 80-7033-012-0.
- [8] SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. 1. vyd. Karlovy Vary: VNP, 2008. 282 s. 1. ISBN 978-80-903556-3-7.
- [9] STEVENS, Alex, KESSLER, Isabel a STEINACK, Katrin. *Přehled osvědčených postupů při prevenci různých typů násilí v Evropské unii*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. 139 s. Prameny. ISBN 978-80-7338-058-8.
- [10] ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- [11] ČESKO. *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky; Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích*. 6. vyd. Praha: Armex, 2012. 83 s. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-16-8.
- [12] *Studia sportiva*. Brno: Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity, 2007- . Dostupné také z: <<http://fsps.muni.cz/studiasportiva>>. ISSN 1802-7679.

- [13] Sicilské derby: krev, naschvály, ale hlavně emoce. *In: sport.lidovky.cz [online]. [cit. 2013-2-24]. Dostupné z: http://sport.lidovky.cz/sicilske-fotbalove-derby-v-italske-lize-strelba-naschvaly-ale-hlavne-emoce-1tu/fotbal.aspx?c=A121126_135918_In-fotbal-zahranici_mih*
- [14] Spolupráce mezi ČMFS a Policií ČR. *In: policie.cz[online]. [cit. 2013-2-24]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/spoluprace-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx>*
- [15] Nespecifická prevence. *In: ostrovzl.cz [online]. [cit. 2013-2-20]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/nespecificka-a-specificka/>*
- [16] Návštěvní řád – VZOR. *In: nv.fotbal.cz [online]. [cit. 2013-2-21]. Dostupné z: <http://nv.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=45739&tmplid=1292>*
- [17] Heysel Stadium disaster, 25 Years On. *In: sultanofsnow.wordpress.com[online]. [cit. 2013-2-21]. Dostupné z: <http://sultanofsnow.wordpress.com/2010/05/29/heysel-stadium-disaster-25-years-on/>*
- [18] Brno-Zlín. *In: jkg.hooligans.cz [online]. [cit. 2013-15-3]. Dostupné z: <http://jkg.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2006043001>*
- [19] Polská nenávist vůči Rusům? Po utkání pominula. Dočasně. *In: isport.blesk.cz[online]. [cit. 2013-15-3]. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-reprezentace-euro-2012/124929/polska-nenavist-vuci-rusum-po-utkani-pominula-docasne.html>*
- [20] VACULA, Petr. Divácké násilí (fotbalové chuligánství): bakalářská práce. Dubnica nad Váhom: Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom, 2012. 59 s. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Gabriela RozvadskýGugová, Ph.D.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

§	Paragraf
%	Procenta
AC	Athletic club (atletický klub)
ATD.	A tak dále
ATP.	A tak podobně
RESP.	Respektive
Č.	Číslo
ČMFS	Českomoravský fotbalový svaz
FARE	Football Against Racism in Europe (Fotbal proti rasismu v Evropě)
FC	Football club (fotbalový klub)
FIFA	Federation Internationale de Football Association (Mezinárodní fotbalová asociace)
MJ.	Mimo jiné
NAPŘ.	Například
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
ZÁK.	Zákon
SB.	Sbírky
SK	Sportovní klub
TZV.	Takzvaný
UEFA	Union of European Football Associations (Svaz evropských fotbalových asociací)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Ultras 1. FC Slovácko – Fanaticos [zdroj vlastní].....	13
Obrázek č. 2 Tragédie na stadionu Heysel v Bruselu [17]	21
Obrázek č. 3 Střet hooligans JKG Brno a Zlína [18].....	26
Obrázek č. 4 Hooligans Polska [19]	32

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Jakého jste pohlaví?	39
Graf č. 2 Kolik je Vám let?	39
Graf č. 3 Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	40
Graf č. 4 Z jaké rodiny pocházíte?	40
Graf č. 5 Jaký je typ vašeho zaměstnání?	41
Graf č. 6 Jaká je výše Vašeho příjmu?	41
Graf č. 7 Jaký je Váš rodinný stav?	42
Graf č. 8 Kolik máte dětí?	42
Graf č. 9 Sebe byste označil(a) jako:	43
Graf č. 10 Byl(a) jste v minulosti soudně trestán(a)?	43
Graf č. 11 Kolik je Vám let?	46
Graf č. 12 Jak dlouho sloužíte u pořádkové jednotky policie?	46
Graf č. 13 Jak vidíte situace v oblasti diváckého násilí v současné době?	47
Graf č. 14 Považujete současnou legislativu postihující oblast diváckého násilí za dostatečnou nebo byste zavedli po vzoru Anglie speciální zákon?	48
Graf č. 15 Jak pohlížíte na to, že se policie stáhla ze stadionů a nastupuje opravdu jen tehdy, pokud je to nezbytně nutné?	48
Graf č. 16 Je pořadatelská služba (PS) na ligových stadionech dostatečně vycvičená a trénovaná pro to, aby mohla účinně zasahovat proti chuligánům?	49
Graf č. 17 Myslíte si, že má smysl na rizikové zápasy nasazovat antikonfliktní týmy? Mohou AKT v jednání s chuligány něčeho dosáhnout?	50
Graf č. 18 Postihovali byste i střety chuligánů na odlehlých místech od stadionů?	50
Graf č. 19 Domníváte se, že jsou chuligáni v současné době řádně trestáni za své jednání?	51

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Fanoušci podle věkových kategorií	28
Tabulka č. 2 Fanoušci podle vzdělání.....	28
Tabulka č. 3 Fanoušci podle socioekonomické aktivity	29

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník pro fanoušky

Příloha P II: Dotazník pro policisty

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO FANOUŠKY

Vážený respondente, vážená respondentko,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který je určen jako podklad pro mou Bakalářskou práci, která má téma „*Divácké násilí na fotbalových stadionech*“.

Dovoluji si Vás požádat o co nejpravdivější a nejpřesnější vyplnění tohoto dotazníku, který je zcela anonymní a dobrovolný. Dotazník je tvořen velmi jednoduchými otázkami a jeho vyplnění vám zabere pouze pár minut. Správné odpovědi prosím zakroužkujte.

Za řádné vyplnění tohoto dotazníku Vám děkuji.

1. Jakého jste pohlaví?

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 10-20 let
- b) 21-40 let
- c) 41 a více let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Z jaké rodiny pocházíte?

- a) pocházím z úplné rodiny
- b) pocházím z rozvedené rodiny
- c) byl(a) jsem vychováván(a) prarodiči

- d) byl(a) jsem vychováván(a) v ústavu (dětský domov, diagnostický ústav, výchovný ústav, aj.)

5. Jaký je typ Vašeho zaměstnání?

- a) OSVČ
- b) jsem zaměstnancem (pracuji pro soukromou osobu)
- c) pracuji ve státní správě
- d) nezaměstnaný
- e) student

6. Jaká je výše Vašeho příjmu?

- a) do 10.000,- Kč
- b) od 10.000,- do 20.000,- Kč
- c) od 20.000,- do 40.000,- Kč
- d) 40.000,- Kč a více

7. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodný(á)
- b) ženatý / vdaná
- c) rozvedený(á)
- d) vdovec / vdova

8. Kolik máte dětí?

- a) jsem bezdětný(á)
- b) mám 1 dítě
- c) mám 2 děti
- d) mám 3 děti
- e) mám více než 3 děti

9. Sebe byste označil(a) jako:

- a) fotbalový divák

- b) fotbalový fanoušek
- c) fotbalový chuligán

10. *Byl(a) jste v minulosti soudně trestán(a)?*

- a) ano
- b) ne

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO POLICISTY

Vážený respondente, vážená respondentko,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který je určen jako podklad pro mou Bakalářskou práci, která má téma „*Divácké násilí na fotbalových stadionech*“.

Dovoluji si Vás požádat o co nejpravdivější a nejpřesnější vyplnění tohoto dotazníku, který je zcela anonymní a dobrovolný. Dotazník je tvořen velmi jednoduchými otázkami a jeho vyplnění vám zabere pouze pár minut. Správné odpovědi prosím zakroužkujte.

Za řádné vyplnění tohoto dotazníku Vám děkuji.

1) *Kolik je Vám let?*

- a) 18-25
- b) 26-35
- c) 36 a víc

2) *Jak dlouho sloužíte u pořádkové jednotky policie?*

- a) 0-5
- b) 5-10
- c) 10 a více (veterán)

3) *Jak vidíte situace v oblasti diváckého násilí v České republice v současné době?*

- a) klidná a netřeba ji přeceňovat
- b) klidná, ale nesmí se podcenit
- c) znepokojující a měla by se ihned řešit

4) *Napište, v čem vidíte největší nebezpečí ze strany fotbalových chuligánů:*

.....

.....

.....

- 5) *Považujete současnou legislativu postihující oblast diváckého násilí za dostatečnou, nebo byste zavedl po vzoru Anglie speciální zákon?*
- a) ano, legislativa je plně dostačující
 - b) není třeba měnit zákony, stačí novelou zavést nový paragraf postihující přímo fotbalové chuligány
 - c) není dostatečná a je třeba vytvořit speciální zákon postihující fotbalové chuligány
- 6) *Jak pohlížíte na to, že se policie stáhla ze stadionů a nastupuje opravdu jen tehdy, pokud je to nezbytně nutné?*
- a) je to krok správným směrem, protože policie svou přítomností jen provokovala
 - b) je to správně, protože na stadionu za fanoušky zodpovídá bezpečnostní agentura
 - c) je to nesprávné řešení, protože policii trvá déle, než je schopná zakročit v případě nepokojů
 - d) jinak, popište jak
-
.....
.....
- 7) *Je pořadatelská služba na ligových stadionech dostatečně vycvičená a trénovaná pro to, aby mohla účinně zasahovat proti fotbalovým chuligánům?*
- a) ano, pořadatelská služba je vycvičená dostatečně a na zápasech nastupuje v dostatečných počtech
 - b) ano, pořadatelská služba je vycvičená dostatečně, ale nenastupuje v dostatečných počtech
 - c) ne, pořadatelská služba není dobře vycvičená, ale nepokoje zvládá díky vyššímu počtu členů jejich jednotek
 - d) ne, pořadatelská služba není dostatečně vycvičená a nastupuje jich málo
- 8) *Myslíte si, že má smysl na rizikové zápasy nasazovat antikonfliktní týmy? Mohou AKT v jednání s chuligány něčeho dosáhnout?*
- a) ano, antikonfliktní týmy mohou svým působením odvrátit nepokoje nebo násilné střety
 - b) ne, antikonfliktní týmy nemají v oblasti diváckého násilí smysl

9) *Postihovali byste i střety chuligánů na odlehlých místech daleko od stadionů?*

- a) ano, fotbalové chuligánství je třeba postihovat vždy a všude, tedy i mimo stadiony
- b) ano, ale jen tehdy, pokud ke střetům dochází ve městě nebo jinde mezi lidmi
- c) ne, myslím si, že pokud se perou někde za městem na louce, je to jen jejich věc

10) *Domníváte se, že jsou chuligáni v současné době řádně trestáni za své jednání?*

- a) ano
- b) ne
- c) nevím